

รายงานการติดตาม การศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก: ประเทศไทย

คำนำ

การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All หรือ EFA) เริ่มขึ้นจากการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization หรือ UNESCO) ที่จอมเทียน เมืองพัทยา ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2533 (ค.ศ.1990) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลทั่วโลกได้รับการศึกษาทุกคน ที่ประชุมได้มีการรับรองปฏิญญาจอมเทียนว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ซึ่งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชนไว้ 6 เป้าหมาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) มีการประชุมเพื่อติดตามผลการดำเนินการตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน (World Education Forum) ที่กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล ผลปรากฏว่าประเทศสมาชิกยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ที่ประชุมจึงได้กำหนดเป้าหมายการบรรลุการศึกษาเพื่อปวงชนใหม่ภายในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ.2015) ไว้ในกรอบปฏิญญาดาการ์ 6 เป้าหมาย ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 51 ตัว ซึ่งต่อมาได้มีการปรับเป้าหมายทั้ง 6 ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้ เป้าหมายที่ 1) การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย เป้าหมายที่ 2) การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป้าหมายที่ 3) การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ เป้าหมายที่ 4) การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ เป้าหมายที่ 5) ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษา ระหว่างชายกับหญิง และเป้าหมายที่ 6) คุณภาพการศึกษา โดยต่อมาได้มีการปรับตัวชี้วัดเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 67 ตัว

รัฐบาลไทยมีนโยบายชัดเจนด้านการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นนโยบายเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย อันประกอบด้วยยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล โดยจัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติ ส่งเสริมการอ่าน เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา ทุกระดับชั้น โดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานระดับชาติและนานาชาติ และนโยบายสร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาค และความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก

ประเทศไทยเห็นความสำคัญของการศึกษาเพื่อปวงชน จึงจัดทำรายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก : ประเทศไทย (EFA Global Monitoring Report : Thailand Report) เพื่อเตรียมความพร้อมในการนำเสนอต่อที่ประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ.2015) ณ สาธารณรัฐเกาหลี และเผยแพร่สู่หน่วยงาน และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของการศึกษา อันจะนำมาสู่การขับเคลื่อนในการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทยภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาขอขอบคุณ UNESCO และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทยด้วยดีตลอดมา

(ดร.ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทสรุปผู้บริหาร	ก-ค
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 แนวนโยบายของรัฐบาลไทยว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน	9
บทที่ 3 การติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน : ประเทศไทย	13
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	61
ภาคผนวก	69
บรรณานุกรม	7

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก : ประเทศไทย (EFA Global Monitoring Report : Thailand Report) เป็นการติดตามผลการดำเนินงานการศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศไทยตามเป้าหมายที่กำหนดทั้ง 6 เป้าหมาย ดังนี้ เป้าหมายที่ 1) การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย เป้าหมายที่ 2) การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป้าหมายที่ 3) การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ เป้าหมายที่ 4) การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ เป้าหมายที่ 5) ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง และเป้าหมายที่ 6) คุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 67 ตัว ซึ่งประเทศสมาชิกจะต้องรายงานผลการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) และผลการดำเนินการของแต่ละเป้าหมายของประเทศไทย ณ ปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย

ประเทศไทยสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยอัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัยและในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอื่นๆ ของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในระดับการศึกษาปฐมวัยได้เกินร้อยละ 100 (รายละเอียดปรากฏในเอกสาร เรื่อง การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย Early Childhood Care and Education (Global Monitoring Report : Goal 1) ซึ่งจัดทำโดยสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา)

เป้าหมายที่ 2 การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการติดตามตัวชี้วัดในเป้าหมายที่ 2 พบว่า ประเทศไทยดำเนินการได้ใกล้เคียงเป้าหมายในเรื่องนี้ กล่าวคือ ในระดับประถมศึกษารวมถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Universal Primary/Basic Education : UPE/UBE) มีอัตราการเข้าเรียนและการเข้าเรียนใหม่ของผู้เรียนในประเทศไทยมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 100 นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ทั้งนี้ เนื่องจากได้นับรวมประชากรที่เข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีได้อยู่ในกลุ่มอายุ 6 ปี ซึ่งเป็นอายุแรกเข้าของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และนับรวมผู้เข้าใหม่ที่เป็นเด็กต่างด้าว เด็กด้อยโอกาส เด็กไร้สัญชาติ หรือชนกลุ่มน้อยที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ในเรื่องอัตราการเลื่อนชั้นเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2542 - 2554 อยู่ระหว่างร้อยละ 98.32-100.98 อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาต่อจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนในชั้นปีสุดท้ายของประถมศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นผู้ซ้ำชั้นอยู่ระหว่างร้อยละ 97.22-100.29 และ ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานต่องบประมาณการศึกษาทั้งหมดเป็น 66.91-76.04 จากตัวชี้วัดดังกล่าวจะเห็นว่าประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้นประเทศไทยยังมีนโยบายและกฎหมายที่สนับสนุนให้ประชาชนได้รับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมากมาย

เป้าหมายที่ 3 การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่

จากการติดตามตัวชี้วัดในเป้าหมายที่ 3 พบว่า ตัวชี้วัดอัตราการรู้หนังสือของเยาวชน (15-24 ปี) ทั้งเพศชายและเพศหญิงในปี พ.ศ. 2543 และปี พ.ศ. 2548 มีอัตราการรู้หนังสือถึงร้อยละ 97.6 - 98.9 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับการรู้หนังสือเกือบถึงร้อยละ 100 นอกจากนั้น จำนวนศูนย์/หลักสูตรอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทักษะสำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ในระหว่างปี พ.ศ. 2547 - 2549 เพิ่มขึ้นและลดลงตามสภาวะการณ์ทางสังคมใน

แต่ละช่วง และในช่วงเวลาดังกล่าวจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียนมีจำนวนเพิ่มและลดลงแตกต่างกันไปในแต่ละปี

โดยภาพรวมแล้ว รัฐบาลสามารถจัดการศึกษาในเป้าหมายนี้ได้ค่อนข้างสำเร็จ และรัฐบาลแต่ละยุคได้ให้ความสำคัญในการเรียนรู้และการรู้หนังสือของเยาวชนและผู้ใหญ่ และเห็นว่าความรู้หนังสือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีนโยบายส่งเสริมการอ่านโดยพัฒนาระดับขีดความสามารถในการอ่านของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน

เป้าหมายที่ 4 การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่

จากการติดตามตัวชี้วัดในเป้าหมายที่ 4 พบว่าอัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปีและมากกว่า 15 ปีขึ้นไป) ของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 90.5 – 95.6 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ กว่า 200 ประเทศ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างเพศแล้ว เพศชายจะรู้หนังสือมากกว่าเพศหญิงอยู่เล็กน้อย นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ได้พัฒนาหลักสูตรหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของบุคคลทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อิงตามการศึกษาในระบบในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ และจัดให้มีหลักสูตรย่อยภายใต้หลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาต่อเนื่องมากมายสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษาแล้ว เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนที่รู้หนังสือแล้วได้คงสภาพการรู้หนังสือไว้อย่างยั่งยืน

รัฐบาลไทยในยุคปัจจุบัน มีนโยบายในการขจัดความไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย การรู้หนังสือมีความสำคัญในระดับต้นสำหรับการพัฒนาประเทศและเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประเทศไทยส่งเสริมเรื่องการรู้หนังสือมาเป็นเวลานานโดยมีการรณรงค์และบูรณาการไปกับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อคราวประชุมเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 กำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติและประกาศให้ปี พ.ศ.2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่าน โดยมีภารกิจสำคัญประการหนึ่งคือ การเสริมสร้างการอ่านให้กับประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งผู้ที่รู้หนังสือแล้วลิ้มด้วย และในปี พ.ศ. 2556 กรุงเทพฯ ได้รับเลือกจากองค์การยูเนสโกให้เป็นเมืองหนังสือโลก สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งในการส่งเสริมการรู้หนังสือ

เป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง

จากสถิติทางการศึกษาของประเทศไทย พบว่าผู้หญิงจบการศึกษาในระดับปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยกว่าผู้ชาย สตรีและเยาวชนสตรีไทยมีโอกาสในการเข้ารับการศึกษาสูงขึ้น โดยมีอัตราการเข้าเรียนสูงกว่าบุรุษในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา และจากดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศด้านต่างๆ มีค่าใกล้เคียงกับ 1 โดยบางตัวอาจจะต่ำกว่า 1 หรือมากกว่า 1 แต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งสามารถสรุปรวมได้ว่าประเทศไทยมีความเสมอภาคทางเพศด้านการศึกษา

เป้าหมายที่ 6 คุณภาพการศึกษา

จากข้อมูลสถิติทางการศึกษาของประเทศไทย พบว่าคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย ยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ กล่าวคือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนที่มีศักยภาพการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานชาติไม่ว่าจะเป็นเรื่องการอ่านออกเขียนได้ การคำนวณ และทักษะชีวิตต่างๆ คะแนนต่ำกว่าครึ่งในเกือบทุกระดับ

การศึกษา มีเพียงเรื่องทักษะชีวิตต่าง ๆ ของระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้นที่มีคะแนนเกินครึ่งในปี พ.ศ. 2554-2555 หากพิจารณาถึงคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยเมื่อเทียบกับระดับนานาชาติ ยังจัดอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ พิจารณาได้จากผลการสอบของนักเรียนอายุ 15 ปี ที่เข้าร่วมโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ประเมินความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นตัวชี้วัดศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การรู้เรื่อง (Literacy) 3 ด้าน คือ การอ่าน (Reading Literacy) คณิตศาสตร์ (Mathematics Literacy) และวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) และเพิ่มเติมด้านทักษะที่ต้องใช้ในกระบวนการการเรียนรู้ คือ การแก้ปัญหา และกระบวนการที่ต้องใช้ในการดำรงชีวิต ในปี พ.ศ. 2552 ผลการประเมิน PISA ทั้ง 3 ด้านปรากฏว่ามีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD และประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 50

สรุปโดยภาพรวมของการติดตามการดำเนินงานการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก ประเทศไทยสามารถดำเนินการใกล้จะบรรลุเป้าหมายแล้ว ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยต่างให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสามารถดำเนินการได้เกินร้อยละ 100 และรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาเกินกว่าร้อยละ 20 ของงบประมาณประเทศ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ยังได้พยายามจัดให้มีโครงการทางเลือกอื่นๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง และที่สำคัญประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคของประชาชนในการได้รับการศึกษาไว้อย่างชัดเจน ตลอดจนนโยบายที่เอื้อและสนับสนุนการศึกษาให้แก่ประชาชนมากมาย (รายละเอียดปรากฏในบทที่ 2)

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All – EFA) เป็นโครงการที่ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ.1990) จากการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) เนื่องจากในช่วงสิบปีหลัง พ.ศ. 2523 (ค.ศ.1980) เกิดวิกฤติการณ์ด้านการศึกษาขึ้นอย่างมากมายทั่วโลกโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา อาทิ เด็กจำนวนกว่า 100 ล้านคน ไม่ได้ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ผู้ใหญ่มากกว่า 960 ล้านคนไม่รู้หนังสือ ผู้ใหญ่มากกว่า 1 ใน 3 ของประชากรทั่วโลกขาดการเรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตตามการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก และความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในการได้รับการศึกษา เป็นต้น ที่ประชุมจึงได้ร่วมกันประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education for All) หรือปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) หลังจากนั้นได้มีการจัดประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อรายงานและประเมินผลการดำเนินงานผลักต้น การศึกษาเพื่อปวงชนเป็นระยะๆ

สาระสำคัญของการประชุมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อปวงชน สรุปได้ดังนี้

1) การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) ณ จอมเทียน ประเทศไทย

เนื่องจากภาวะถดถอยของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นทั่วโลกในช่วงหลังปี พ.ศ. 2523 (ค.ศ. 1980) เด็กและผู้ใหญ่โดยเฉพาะสตรีและเด็กผู้หญิงจำนวนมากไม่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ใหญ่จำนวนมากไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) กองทุนเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ธนาคารโลก (World Bank) องค์การระดับชาติและระดับภูมิภาคจำนวนหนึ่ง รวมทั้งประเทศไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ร่วมกันเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) ระหว่างวันที่ 5-9 มีนาคม 2533 ที่ จอมเทียน ประเทศไทย ซึ่งการประชุมครั้งนี้ถือเป็นความคิดริเริ่มในการพัฒนาทางการศึกษาทั่วโลกครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ ที่นานาประเทศได้มาร่วมกันพิจารณาบทบทวน และพัฒนางานการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศตนให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดขอบเขตของการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้บริการการศึกษาที่ทั่วถึงแก่กลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาส และการกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ผลสำเร็จที่สำคัญและเป็นรูปธรรมที่ได้จากการประชุมที่จอมเทียน คือ ปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration for All) หรือปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) ซึ่งเป็นการยืนยันและประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันของประเทศสมาชิกทั่วไปที่เข้าร่วมประชุม โดยมีวัตถุประสงค์สูงสุดคือเพื่อจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของเด็ก เยาวชน

และผู้ใหญ่ทุกคน โดยได้กรอบการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน (Framework for Action to the Basic Learning Needs) ซึ่งเป็นหลักการที่สืบเนื่องมาจากปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ในกรอบการดำเนินงานได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชนทั้งหมด 6 ประการ (The Six EFA Goals) โดยจะต้องให้บรรลุผลสำเร็จภายในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) ได้แก่

- 1) ขยายการดูแลเด็กปฐมวัยและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาอื่นๆ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการ ซึ่งรวมถึงการให้ความรู้แก่ครอบครัว และชุมชน
- 2) ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงภายในปี พ.ศ. 2543 โดยให้โอกาสแก่เด็กในการเข้าเรียน และเรียนต่อจนจบชั้นประถมศึกษา (หรือในระดับการศึกษาที่สูงกว่านี้ ซึ่งได้กำหนดว่าเป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐาน”)
- 3) ปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนผ่านมาตรฐานขั้นต่ำที่สูงขึ้น โดยกำหนดตามร้อยละของประชากรกลุ่มอายุ (เช่น ร้อยละ 80 ของประชากรกลุ่มอายุ 14 ปี) ที่สามารถสำเร็จการศึกษาในระดับหรือเกินกว่าระดับที่กำหนดไว้
- 4) ลดอัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ให้ได้ครึ่งหนึ่งภายในปี พ.ศ. 2543 จากอัตราในปี พ.ศ. 2533 โดยเน้นการเรียนรู้ของเด็กหญิงและสตรี เพื่อลดความแตกต่างของอัตราการไม่รู้หนังสือระหว่างชายและหญิง (แต่แต่ละประเทศจะกำหนดช่วงอายุเป้าหมายเอง)
- 5) ขยายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของเยาวชนและผู้ใหญ่ โดยสามารถวัดประสิทธิผลของโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ในแง่ของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป และการนำผลการเรียนไปประยุกต์ใช้ในด้านสุขภาพอนามัย การทำงาน และการเพิ่มความสามารถในการทำงาน
- 6) เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและครอบครัวในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย การให้ความรู้ดังกล่าวอาจจัดผ่านสื่อทุกประเภท ซึ่งรวมถึงสื่อมวลชนและช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบทั้งเก่าและใหม่ ตลอดจนกิจกรรมทางสังคม ทั้งนี้จะต้องสามารถประเมินประสิทธิภาพได้โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

2) การประชุมระดับโลกด้านการศึกษา (The World Education Forum) ณ กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล

การประชุมระดับโลกด้านการศึกษา (The World Education Forum) จัดขึ้นระหว่างวันที่ 26-28 เมษายน 2543 (ค.ศ. 2000) ณ กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล เพื่อติดตามความก้าวหน้าการประชุมระดับโลกที่จอร์เจีย และเห็นว่าผลการดำเนินในหลาย ๆ ประเทศยังไม่บรรลุตามที่กำหนดในกรอบการดำเนินงาน เจ้าภาพหลักในการประชุมครั้งนี้ได้แก่ UNESCO UNDP UNICEF (United Nations Population Fund หรือกองทุนสหประชาชาติเพื่อประชากร) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความก้าวหน้าด้านการศึกษาเพื่อปวงชน วิเคราะห์ปัญหาที่ทำให้เป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนไม่บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ และขยายระยะเวลาพันธกรณีในการผลักดันวิสัยทัศน์ให้เกิดมรรคผลที่แท้จริง ซึ่งในการประชุมดังกล่าวผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมอภิปราย และนำเสนอรายงานความก้าวหน้า อุปสรรค ปัญหาของการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศของตน

ประเด็นหลักที่ผู้เข้าร่วมประชุมให้ความสำคัญ ได้แก่ 1) การปรับเปลี่ยนรูปแบบของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของมนุษย์และสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผลักดันการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน 2) การระบาดของเชื้อ HIV และโรคเอดส์มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนในหลายๆ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศแอฟริกาตอนใต้ของทะเลทรายซาฮารา (Sub-Saharan Africa) และ 3) ความแตกต่างที่เพิ่มมากขึ้นระหว่างคนรวยและคนจน ซึ่งที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันว่า “ความยากจน” เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้รัฐบาลในหลายๆ ประเทศไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

จากรายงานความก้าวหน้าการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่นำเสนอในการประชุมครั้งนี้พบว่าบางประเทศมีความก้าวหน้าด้านการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน แต่แท้ที่จริงแล้วประเทศส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนายังไม่บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนตามที่กำหนดในการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนในปี พ.ศ. 2533 ที่ประเทศไทย ได้แก่ จำนวนผู้ใหญ่ทั่วโลกอย่างน้อย 800 ล้านคน เป็นผู้ไม่รู้หนังสือและส่วนใหญ่เป็นสตรี เกิดช่องว่างระหว่างผู้ที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ๆ กับผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ เด็ก 1 ใน 4 จากจำนวนเด็ก 1,000 ล้านคนทั่วโลก อยู่ในสถานะที่เสี่ยงอันตรายและไม่ถูกสุขลักษณะ และยังมีเด็กในวัยเรียนจำนวนมากกว่า 110 ล้านคน ยังไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียน การเลือกปฏิบัติทางเพศยังคงมีอยู่ในระบบการศึกษาคุณภาพการเรียนและการรู้ซึ่งถึงค่านิยมและทักษะของมนุษย์ยังห่างไกลกับความต้องการของปัจเจกบุคคลและสังคม เยาวชนและผู้ใหญ่ยังไม่ได้รับทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการจ้างงานและการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในสังคม

จากปัญหาด้านการศึกษาที่ประเทศต่าง ๆ ได้รายงานในที่ประชุมตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการศึกษาในหมู่ผู้เข้าร่วมประชุมได้จัดทำ “กรอบปฏิบัติการดาการ์ว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน” (Dakar Framework for Action) ซึ่งเป็นพันธกรณีร่วมที่รัฐบาลประเทศต้องนำไปสู่การปฏิบัติ โดยในกรอบปฏิบัติการได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชนไว้ 6 ประการ (EFA Six Goals) ซึ่งต้องดำเนินการให้บรรลุสำเร็จภายในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ.2015) ดังนี้

- 1) ขยายและปรับปรุงการศึกษาและดูแลเด็กเล็กก่อนวัยเรียน โดยเฉพาะเด็กที่เปราะบางและด้อยโอกาส (Expand Early Childhood Care and Education)
- 2) จัดการศึกษาประถมศึกษาภาคบังคับแก่เด็กทุกคนโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (Provide Free and Compulsory Primary Education for All)
- 3) ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิตให้แก่เยาวชนและผู้ใหญ่ (Promote Learning and Life Skills for Young People and Adults)
- 4) เพิ่มอัตรการรู้หนังสือของผู้ใหญ่เป็นร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ. 2558 (Increase Adult Literacy by 50% โดยเฉพาะสตรี และการพัฒนาการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานและต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่ทั้งหมดให้เท่าเทียมกัน)
- 5) ทำให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ.2005) (Achieve Gender Equality by 2015)
- 6) พัฒนาคุณภาพการศึกษา (Improve the Quality of Education)

3) การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 9 (The Ninth of the High-Level Group on Education for All) ณ แอ็ดดิส อบาบา ประเทศเอธิโอเปีย

การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 9 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 23-25 กุมภาพันธ์ 2553 โดยที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาสาระของรายงานผลการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก ฉบับปี 2553 โดยเน้นการเข้าถึงประชากรชายขอบ และข้อคิดเห็นรวมทั้งข้อเสนอแนะจากการประชุมระดับสูงครั้งก่อนๆ โดยเฉพาะปฏิญญาออสโลเมื่อปี พ.ศ. 2551 ซึ่งพบว่าแม้ประชาคมโลกจะได้มุ่งเป้าหมายปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในกลุ่มประชากรชายขอบ แต่ยังคงพบว่าผู้เรียนระดับประถมศึกษาอย่างน้อย 56 ล้านคนจะยังไม่ได้ลงทะเบียนเข้าเรียนในระบบโรงเรียนเมื่อถึงปี พ.ศ. 2558 ในการประชุมจึงมุ่งการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาแก่ประชากรชายขอบ แรงงานเด็ก ผู้ที่สุขภาพไม่แข็งแรง ผู้ด้อยโอกาสและประสบโรคร้ายต่างๆ อาทิ เอชไอวี ซึ่งส่งผลกระทบต่อเด็กที่ยากจนกว่า 100 ล้านคนทั่วโลกในการเข้าสู่ระบบโรงเรียน การขาดเรียน และการลดลงของการเรียนรู้และพัฒนาการทางสมอง โดย

1) พัฒนานโยบายด้านการศึกษาที่เชื่อมโยงกับกรอบการพัฒนาในภาพรวม เพื่อการเข้าถึงเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ทุกคน โดยไม่แบ่งแยกอายุ เพศ เชื้อชาติ สัญชาติ ชาติพันธุ์ ความพิการ ศาสนา สถานะทางสังคมและข้อด้อยต่างๆ ซึ่งควรมีการระบุเป้าหมายที่ตอบสนองความต้องการของประชากรชายขอบในรูปแบบที่ยืดหยุ่น และควรมีข้อมูลกลุ่มของประชากรชายขอบทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบ

2) จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) และ/หรือร้อยละ 20 ของงบประมาณค่าใช้จ่ายสาธารณะ และใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ รวมถึงการยกเลิกการจ่ายค่าเล่าเรียน การดูแลเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย และโครงการพัฒนาต่างๆ อาทิ สุขภาพโรงเรียนเป้าหมาย และโครงการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ เป็นต้น

3) การใช้นวัตกรรมจากแหล่งต่างๆ

4) ทบทวนนโยบายเกี่ยวกับครู กระบวนการคัดสรรครูใหม่เข้าสู่ระบบ เงื่อนไขการทำงานที่เหมาะสม และระดับของเงินเดือน รวมถึงการจัดฝึกอบรมครู

4) การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 10 (The Tenth Education for All High Level Group Meeting) ณ จอมเทียน ประเทศไทย

การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 10 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 22 – 24 มีนาคม 2554 ณ โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท อำเภोजอมเทียน จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย โดยประเทศไทยได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งนี้ เนื่องจากเป็นต้นกำเนิดวาระการศึกษาเพื่อปวงชน เมื่อปี พ.ศ. 2533 และในปี 2554 ถือเป็นกรอบการรับรองปฏิญญาจอมเทียนว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ยูเนสโกจึงเห็นควรทบทวนและพิจารณาแนวทางที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนในปี พ.ศ. 2558 โดยได้ใช้ปฏิญญาจอมเทียนเป็นแนวทางการจัดทำ “แถลงการณ์จอมเทียน” (Jomtien Statement)

จากการประชุมดังกล่าว ที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันว่าควรจะต้องดำเนินการในเรื่อง “การเข้าถึงการศึกษา” ควบคู่ไปกับ “การพัฒนาคุณภาพการศึกษา” โดยที่ประชุมให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาอย่างมาก โดยเรียกร้องรัฐบาลประเทศต่างๆ จัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) หรืออย่างน้อยร้อยละ 20 ของงบประมาณของประเทศ พร้อมทั้งเรียกร้องต่อสมาคมโลกในการให้ข้อผูกพันทั้งทางการเมืองและการคลัง เพื่ออุดช่องว่างทางการเงินจำนวน 16,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อการบรรลุเป้าหมายของการศึกษา เพื่อป้องกันประเทศที่มีรายได้น้อย นอกจากนี้ ขอให้ประชาคมโลกให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทางการเงินเพื่อการศึกษาในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งและใช้ความรุนแรง เพื่อก่อให้เกิดสันติภาพ โดยขอให้ทุกประเทศยึดมั่นพันธสัญญาในแถลงการณ์ดังกล่าว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาเพื่อป้องกัน นอกจากนี้ ยังเห็นว่าความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันจะทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนทางการศึกษาด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

แถลงการณ์จอยเมียน มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ดำเนินงานอย่างเร่งด่วนทั้งในระดับชาติระดับภูมิภาคและระดับโลกที่จะให้เป้าหมายการศึกษาเพื่อป้องกันบรรลุผลสำเร็จและเพื่อให้ทุกคนได้มีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษา เนื่องจากยังเห็นว่าในปี พ.ศ. 2552 เด็กจำนวน 67 ล้านคน ยังไม่ได้เข้าโรงเรียน และผู้ใหญ่จำนวนร้อยละ 17 ของประชากรผู้ใหญ่ทั่วโลกยังขาดทักษะการเรียนรู้หนังสือระดับพื้นฐาน

2) ในภาพรวมความก้าวหน้าของการศึกษาเพื่อป้องกันจะเห็นได้ชัดในเป้าหมายที่ 2 คือ การศึกษาระดับประถมศึกษา (Universal Primary Education) แต่ในเป้าหมายอื่น ๆ ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก และเห็นว่าระบบการศึกษาในแต่ละประเทศต้องสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตนับตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนถึงวัยผู้ใหญ่

3) ผู้เรียนต้องสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ในระบบ และนอกระบบ หลักสูตรต้องสอดคล้องกับความต้องการผู้เรียน และความหลากหลายของสังคม ให้ความสำคัญต่อการสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอน และต้องให้ความสำคัญกับบทบาทของอุดมศึกษาและการวิจัยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4) ปัญหาความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษายังคงมีอยู่ และเห็นว่าปัญหา HIV/AIDS และปัญหาแรงงานเด็ก เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อป้องกัน ที่ประชุมจึงมีข้อตกลงที่จะผลักดันมาตรการต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นมาตรการป้องกันปัญหาสังคมและเพื่อระดมทรัพยากรในการดำเนินงานเรื่องนี้

5) เรียกร้องให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ จัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 6 ของ GNP หรืออย่างน้อยร้อยละ 20 ของรายจ่ายของรัฐ

6) เรียกร้องให้ประชามนานาชาติสนับสนุนดูแลการศึกษาภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งและในบริบทที่มีความเปราะบาง

7) ต้องส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมทางการศึกษา

8) ต้องให้ความสำคัญต่อแก่นหลักของการศึกษาที่ต้องบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (MDGs)

9) ประชาคมนานาชาติต้องแสวงหาความร่วมมืออย่างสมานฉันท์ และแสวงหาภาคีเครือข่ายใหม่ และขอให้ UNESCO ส่งเสริมความร่วมมือเหล่านี้

5) การประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 1 (The First Global Education for All Meeting) ณ สำนักงานใหญ่ยูเนสโก กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส

การประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 1 จัดให้มีขึ้นระหว่างวันที่ 21-23 พฤศจิกายน 2555 ได้มีแถลงการณ์ร่วมกันเป็นพันธกรณีที่ประเทศสมาชิกของยูเนสโกทั่วโลกจะต้องดำเนินการผลักดันให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันภายในปี พ.ศ.2558 ตามที่ทุกประเทศสมาชิกต่างได้ให้สัตยาบรรณไว้ในการประชุมการศึกษาเพื่อปวงชนที่จอมเทียน ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2555 และการประชุมเพื่อประเมินความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่เมืองดาการ์ ประเทศเซเนกัล เมื่อปี พ.ศ. 2544 เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเด็ก/เยาวชน จะต้องได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสมตามแต่ละช่วงวัย และผู้ใหญ่โดยเฉพาะสตรีและบุคคลที่มีสถานภาพยากจนซึ่งความเจริญเข้าไปไม่ถึงหรือบุคคลชายขอบทั้งหลายต้องมีความสามารถในการรู้หนังสืออันไม่ใช่เพียงแต่อ่านออกเขียนได้แต่ต้องก้าวข้ามไปถึงความสามารถในการคิดและการให้เหตุผลประกอบกรอ่านออกและเขียนได้ ซึ่งความสามารถดังกล่าวถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของมนุษย์ดังในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้วย

ในการประชุมดังกล่าวองค์การยูเนสโกได้นำเสนอรายงานการติดตามผลทั่วโลกเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชนปี พ.ศ. 2555 ในหัวข้อ เยาวชนกับทักษะที่จำเป็น : การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง (Youth and Skills : Putting Education to Work) ที่แสดงให้เห็นความสำคัญของการสร้างหลักประกันเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีทักษะที่จำเป็นที่ต้องใช้เพื่อความเจริญก้าวหน้า จากรายงานเผยให้เห็นว่า โลกยังมีเยาวชนที่อยู่ในภาวะแคว้งคว้างอยู่ถึง 200 ล้านคน ที่กำลังออกจากโรงเรียนโดยไร้ซึ่งทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต หลายต่อหลายคนตกอยู่ในภาวะยากจนในเมือง และในชนบทห่างไกล โดยเฉพาะกลุ่มหญิงสาวล้วนไม่มีงานทำหรือทำงานที่มีรายได้ต่ำ เยาวชนกลุ่มนี้จำเป็นต้องได้รับโอกาสครั้งที่สองในการบรรลุผลสำเร็จตามศักยภาพของตน นอกจากนี้ ในรายงานยังชี้ให้เห็นวิธีการที่หน่วยงานรัฐบาลสามารถจัดฝึกอบรมทักษะพื้นฐานให้แก่เยาวชน เพื่อการเริ่มต้นชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถเปิดใจรับโลกของการทำงานด้วยความมั่นใจ นอกจากนี้ ยังแสดงสถานการณ์ระดมทุนในปัจจุบันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนในทุกเป้าหมาย ทั้งยังสรุปบทบาทของรัฐ ประเทศผู้บริจาค และภาคเอกชน ในการแสวงหาแหล่งเงินทุนใหม่ๆ และวิธีบริหารจัดการเงินต้นนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ รายงานฉบับนี้ได้ติดตามความก้าวหน้าในเรื่องเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 เป้าหมายในกว่า 200 ประเทศ และเขตแดนทั่วโลกได้แสดงให้เห็นว่า ความก้าวหน้าชะลอตัวลงในช่วงเวลาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการผลักดันให้บรรลุเป้าหมายภายในปี พ.ศ. 2558

ในการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมได้ร่วมกันออกแถลงการณ์การประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนในปี พ.ศ. 2558 (Paris Statement) ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญเพื่อเร่งรัดให้เกิดการบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนภายในปี พ.ศ. 2558 การจัดทำพันธกรณีในการผลักดันเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนครั้งใหญ่ และการเตรียมการต่างๆ เพื่อจัดทำวาระการศึกษาภายหลังปี พ.ศ. 2558 อาทิเช่น

- การร่วมกันผลักดันการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนซึ่งเป็นพันธกรณีที่ทั่วโลกจะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน นับตั้งแต่การประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนที่จอมเทียน ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2533 การประชุมเพื่อประเมินความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่เมืองดาการ์ ประเทศเซเนกัล เมื่อปี พ.ศ. 2544 เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเด็ก เยาวชน รวมทั้งผู้ใหญ่ทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของมนุษย์

- การสนับสนุนข้อริเริ่มของเลขาธิการสหประชาชาติ “Global Education First Initiative” ในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน โดยให้มีการดำเนินการอย่างใกล้ชิดและเป็นไปในทิศทางเดียวกับเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ 4 ของสหประชาชาติ เพื่อให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสได้รับการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมการเป็นประชาชนของโลก

- การหารือเกี่ยวกับแนวทางสำคัญในการดำเนินการด้านการศึกษาเพื่อปวงชนจนถึงปี พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะการให้การสนับสนุนประเทศต่างๆ ในการจัดเตรียมรายงานทบทวนการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และแผนปฏิบัติการจนถึงปี พ.ศ. 2558

- การเสนอให้ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญต่อการดำเนินนโยบายเพื่อให้มั่นใจได้ว่าเด็กทุกคนและเยาวชนจะได้รับการศึกษาแบบการเรียนรู้ร่วม โดยไม่คำนึงถึงความมั่งคั่ง เพศ เชื้อชาติ ความพิการ และที่อยู่อาศัย

- การศึกษาสามารถสร้างทักษะพื้นฐานและทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน ทักษะด้านเทคนิค และอาชีวศึกษา และทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 เช่น ความร่วมมือ ความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ไขปัญหาต่างๆ โรงเรียนและศูนย์การฝึกอบรมสามารถเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รับการฝึกฝนประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การสร้างศักยภาพการแข่งขันและก่อให้เกิดการว่าจ้างงานของเยาวชน รวมทั้งให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อให้ผู้ยากไร้ในเมืองและชนบทที่เป็นกลุ่มด้อยโอกาส รวมทั้งสตรีได้รับการศึกษาที่นอกเหนือจากการศึกษาในระบบโรงเรียนตามที่ได้ตกลงร่วมกันในแถลงการณ์ Shanghai Consensus on Technical and Vocational Training

- การเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกยูเนสโกกำหนดการดำเนินการที่เร่งด่วนเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนภายในปี พ.ศ. 2558

- การขาดงบประมาณเป็นอุปสรรคอันใหญ่หลวงต่อการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนด้วยการเรียกร้องให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณอย่างน้อยร้อยละ 6 ของ GNP หรือร้อยละ 20 ของรายจ่ายสาธารณะที่ให้ต่อการศึกษา ตามแถลงการณ์จอมเทียนของที่ประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน เมื่อปี พ.ศ. 2554

- การแสวงหาแหล่งงบประมาณใหม่ๆ เช่น การจัดมาตรการทางภาษี การเพิ่มหุ้นส่วนทางการศึกษา การเพิ่มการลงทุนทางการศึกษาเพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมระยะยาว

- การเสนอให้รัฐบาลประเทศต่างๆ คงการจัดสรรงบประมาณให้แก่การศึกษา ด้วยการเรียกร้องให้หน่วยงานดำเนินการด้านการศึกษาเพื่อปวงชน รวมทั้งการสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

- การเรียกร้องให้ยูเนสโกจัดให้มีการหารือเกี่ยวกับวาระการศึกษาเพื่อปวงชนภายหลังปี พ.ศ. 2558 การตระหนักถึงความสำคัญต่อการดำเนินการร่วมกันเพื่อการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนภายหลังปี พ.ศ. 2558 การกำหนดให้วาระการศึกษาบรรจุอยู่ในวาระการพัฒนาแห่งสหประชาชาติของสหประชาชาติ ภายหลังปี พ.ศ. 2558 ซึ่งทั้งสองเป้าหมายจะต้องดำเนินการร่วมกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

- การยึดมั่นในพันธะสัญญาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน การตกลงร่วมกันในการทบทวนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในระดับชาติและภูมิภาคซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลสำหรับการ

ประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนในปี พ.ศ. 2558 โดยสาธารณรัฐเกาหลีเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม

บทที่ 2

แนวนโยบายของรัฐบาลไทยว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน

นับตั้งแต่มีการประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education) ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 5-9 มีนาคม 2533 ณ จอมเทียน ประเทศไทย โดยได้มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนไว้ 6 เป้าหมาย รัฐบาลไทยทุกรัฐบาลทั้งในอดีตและปัจจุบันต่างให้ความสำคัญการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนมาโดยตลอด โดยมีนโยบายการศึกษาและพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 เป้าหมาย สรุปได้ ดังนี้

1) การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Care and Education) ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญกับการขยายการดูแลเด็กปฐมวัย โดยในระยะแรก มุ่งเน้นการเร่งรัดการขยายการศึกษาปฐมวัยในชนบทให้กว้างขวางและทั่วถึง และในเวลาต่อมาได้มุ่งเน้นการขยายกองทุนอาหารกลางวันให้ทั่วถึงเพื่อให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมในทุกด้านก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา และในช่วงปลายทศวรรษแรกได้เน้นการให้ความรู้แก่พ่อแม่และครอบครัวในการวางรากฐานเบื้องต้นของชีวิตและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา

รัฐบาลปัจจุบันให้ความสำคัญในเรื่องการดูแลและการศึกษาของเด็กปฐมวัย โดยส่งเสริมการให้ความรู้เรื่องการดูแลและการศึกษาของเด็กปฐมวัย ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาจนถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียน

2) การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (UPE/UBE (Universal Primary/Basic Education)) รัฐบาลเกือบทุกรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเพื่อเป็นฐานการขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปีเป็น 9 ปี และการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 15 ปี จากชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่ผู้บกพร่องทางร่างกายจิตใจและผู้ด้อยโอกาสกลุ่มอื่นๆ และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งจัดสวัสดิการการศึกษาและสวัสดิการอื่นๆ ที่จำเป็นแก่นักเรียน จัดหาทุนการศึกษาและจัดให้มีกองทุนสวัสดิการเงินกู้แก่นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์

รัฐบาลปัจจุบัน มีนโยบายด้านการศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 2 ของการศึกษาเพื่อปวงชน คือ สร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น กลุ่ม

แม่บ้าน จัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษาและการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา

3) ตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ (Meeting the Needs of Youths and Adults) รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายการศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 ดังนี้

3.1) จัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น กลุ่มแม่บ้าน จัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษาและการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา

3.2) ลดข้อจำกัดของการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาชั้นสูง โดยจัดให้มี “โครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต” โดยให้ผู้กู้เริ่มใช้คืนต่อเมื่อมีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงตัวได้พักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยปรับเปลี่ยนการชำระหนี้เป็นระบบที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทุกระดับให้เอื้อต่อการกระจายโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะจัดให้มีระบบคัดเลือกกลางเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ดำเนิน “โครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน” เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กไทยได้ไปเรียนต่อต่างประเทศ จัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต

3.3) พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มุ่งการสร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก รวมทั้งสร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษาเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม

3.4) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อให้สนองตอบความต้องการด้านบุคลากรภาคเศรษฐกิจ

3.5) ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษาตามศักยภาพปรับเงินเดือนค่าตอบแทนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้สูงขึ้น โดยภาครัฐเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของการใช้ทักษะอาชีวศึกษาเป็นเกณฑ์การกำหนดค่าตอบแทนและความก้าวหน้าในงาน ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้วยการเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา

3.6) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้มีการประណอมและไถ่ถอนหนี้ รวมทั้งขยายกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและปริญญาตรีเพิ่มขึ้น

4) ยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ (Improving Adult Literacy Level) การรู้หนังสือได้รับการจัดอันดับเป็นอันดับต้นๆ ว่ามีความสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศและเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประเทศไทยส่งเสริมเรื่องการรู้หนังสือมาเป็นเวลานานโดยมีการรณรงค์และบูรณาการไปกับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รัฐบาลทุกรัฐบาลให้ความสำคัญเรื่องยกระดับการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ โดยรัฐบาลปัจจุบันได้มีนโยบายการศึกษาด้านต่างๆ เพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่ 4 เช่น ลดอัตราการไม่รู้หนังสือจากสังคมไทย ส่งเสริมและสร้างความมั่นใจในโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

สำหรับประชากรทุกกลุ่มซึ่งรวมทั้งคนยากจน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการและชนกลุ่มน้อย จัดการศึกษาให้ผู้มีครรภ์เพื่อมั่นใจว่าทั้งแม่และเด็กมีความเป็นอยู่ที่ดีและได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ จัดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับทุกคนตามอายุและพัฒนาจากระดับปฐมวัยถึงการศึกษาภาคบังคับและให้มีการถ่ายโอนหน่วยกิตการเรียนเพื่อลดอัตราการออกกลางคัน จัดระบบการรับเข้าศึกษาต่อให้มีประสิทธิภาพทุกระดับการศึกษาเพื่อส่งเสริมโอกาสในการสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษา จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (CLCs) เพื่อให้ประเทศไทยไปสู่สังคมแห่งความรู้และสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งสร้างความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและนำไปสู่ความเท่าเทียมทางการศึกษา นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางและเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) กำหนดให้มีการส่งเสริมเรื่องการรู้หนังสือ และการรู้หนังสือเป็นเรื่องที่ได้รับความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนกลุ่มน้อยที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ เช่น ชาวเขาในแถบภาคเหนือและชนเผ่าที่ใช้ภาษามลายูในภาคใต้ ประเทศไทยกำลังดำเนินการส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่นเพื่อไปสู่การเข้าถึงบริการทางการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ลดอัตราการซ้ำชั้นและการออกกลางคัน รวมทั้งปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในขณะเดียวกับการดำเนินการเพื่อรณรงค์เรื่องอัตราการรู้หนังสือ ประเทศไทยได้จัดตั้งให้มีทศวรรษการอ่านแห่งชาติ (พ.ศ. 2552-2561) (National Reading Decade (ค.ศ.2009-2018)) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของผู้ที่เรียนรู้ใหม่และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของประชากรทั้งหมด ห้องสมุดสมัยใหม่ ศูนย์การอ่านของหมู่บ้าน และบริการเคลื่อนที่เพื่อออกไปสู่พื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ การที่กรุงเทพฯ ได้รับเลือกจากองค์การยูเนสโกให้เป็นเมืองหนังสือโลกสำหรับปี 2556 นั้น สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งในการส่งเสริมการรู้หนังสือ

5) ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง (Gender Parity and Equality in Education) ประเทศไทยมีนโยบายการพัฒนาระบบการศึกษาโดยจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลให้ระบบการศึกษาของประเทศไทยได้รับการพัฒนา และเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งชายและหญิง สามารถเข้าถึงการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษาต่อเนื่อง หรือการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ระบุให้การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิ และโอกาสเสมอภาค ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และจากพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 บังคับให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองที่มีเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 6 ทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี มีผลให้เด็กชาย และเด็กหญิง มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งนับว่าเป็นการจัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ในการศึกษาได้บรรลุตามข้อตกลง และตามเป้าหมาย แห่งสหประชาชาติของประเทศไทย พ.ศ. 2554

6) คุณภาพการศึกษา (Quality of Education) รัฐบาลทุกรัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในเรื่องการพัฒนาครู หลักสูตร สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านคุณภาพและความรู้ของนักเรียนตามแผนการเรียนการสอนอย่างสัมพันธ์กับทรัพยากรและปัจจัยแวดล้อมต่างๆ การปฏิรูป

การอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และพัฒนาถึงระดับปริญญาตรี การจัดตั้งและพัฒนากองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต สนับสนุนการศึกษาของเยาวชนตั้งแต่ปฐมวัย ถึงระดับอุดมศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ การยกระดับคุณภาพการศึกษาของคนไทยอย่างมีบูรณาการและสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ทั้งในและนอกระบบการศึกษา สร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่างๆ

นโยบายการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 6 ของการศึกษาเพื่อปวงชนอย่างชัดเจน ดังนี้

6.1) เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย

6.2) ปฏิรูปครู ยกฐานะครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง โดยปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครูโดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์ที่อิงขีดความสามารถและวัดสัมฤทธิ์ผลของการจัดการศึกษาเป็นหลัก จัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง แก้ปัญหาหนี้สินครูโดยการพักชำระหนี้และการปรับโครงสร้างหนี้ตามนโยบายแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนของรัฐบาล พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครูขจัดปัญหาการขาดแคลนครูในสาระวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา โดยจัดให้มีครูตีพิมพ์พอในห้องเรียน

6.3) ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมกับมาตรฐานสากลบนความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับขึ้นโดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ

6.4) จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

6.5) เร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเร่งยกระดับคุณภาพและการกระจายโอกาสทางการศึกษา จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติเพื่อเป็นกลไกในการเปลี่ยนกระบวนทัศน์การเรียนรู้ให้เป็นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6.6) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ พัฒนามหาวิทยาลัยให้มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก

6.7) เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ

บทที่ 3

การติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน : ประเทศไทย

ในช่วงตั้งแต่มีการประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education) ซึ่งเกิดขึ้นจากการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 5-9 มีนาคม 2533 ณ จอมเทียน ประเทศไทย โดยได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนไว้ 6 เป้าหมาย ประเทศไทยมีผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 เป้าหมาย ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Care and Education)

ปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่สำคัญยิ่งสำหรับการวางรากฐานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารวมทั้งในด้านอื่นๆ ดังนั้นการดูแลและการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยจึงเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติงานของโครงการการศึกษาเพื่อปวงชน

เป้าหมายการพัฒนาเด็ก คือ การส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ เพื่อให้สามารถเติบโตเป็นคนดี มีคุณภาพ และทำประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม และเป้าหมายของหลายประเทศในปัจจุบัน มุ่งเน้นความสำคัญของการพัฒนาเด็ก และแม้แต่ธนาคารโลกยังได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ที่จะสนับสนุนให้การพัฒนาเด็กว่าต้องทำในลักษณะองค์รวมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม การดูแลและการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย นับตั้งแต่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา รัฐบาลมีนโยบายให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก โดยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2545-2549 ขึ้นเป็นครั้งแรก และคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2555 ได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555 – 2559 และต่อมาในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2556 มีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555 – 2559

จากการติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมายการดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัยพบว่าประเทศไทยสามารถดำเนินการได้บรรลุเป้าหมาย โดยมีอัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัยและในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอื่นๆ ของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในระดับการศึกษาปฐมวัยเกินร้อยละ 100

(รายละเอียดปรากฏในเอกสาร เรื่อง การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย Early Childhood Care and Education (Global Monitoring Report : Goal 1) ซึ่งจัดทำโดยสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา)

เป้าหมายที่ 2 การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (UPE/UBE (Universal Primary/Basic Education))

ตัวชี้วัดที่ 7 อัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษาของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Gross Intake Rate (GIR) in primary education by gender)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ชาย	83.27	85.93	88.40	109.46	110.67	107.48	-
หญิง							

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ชาย	-	108.28	109.80	106.79	110.13	-
หญิง			106.97	103.94	107.33	-

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ : ไม่สามารถแบ่งเพศชายหญิง ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2551

นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลในปัจจุบัน เน้นการสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอัตราการเข้าเรียนใหม่ของนักเรียนระดับประถมศึกษาเกินร้อยละ 100 เนื่องจากได้นับรวมประชากรที่เข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีได้อยู่ในกลุ่มอายุ 6 ปี ซึ่งเป็นอายุแรกเข้าของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และยังได้นับรวมผู้เข้าใหม่ที่เป็นเด็กต่างด้าว เด็กด้อยโอกาส เด็กไร้สัญชาติ หรือชนกลุ่มน้อยที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร เป็นการประกันได้ว่าเด็กทุกคนในประเทศไทยมีโอกาสได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 8 อัตราการเข้าเรียนใหม่สุทธิของผู้เรียนที่มีอายุตามเกณฑ์เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Net Intake Rate (NIR) in primary education by gender)

ปี (พ.ศ.)	2549	2550	2551	2552
ชาย	81	80	78	85
หญิง	81	79	78	84

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลในปัจจุบัน เน้นการสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอัตราการเข้าเรียนใหม่สุทธิในปี พ.ศ. 2552 ได้เพิ่มขึ้นทั้งผู้เรียนชายและผู้เรียนหญิง เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2549-2551 เนื่องจากรัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษา และต้องการให้เด็กที่มีอายุเข้าเกณฑ์ประถมศึกษาปีที่ 1 ได้เข้าเรียนให้มากที่สุด

ตัวชี้วัดที่ 9 อัตราการได้เรียนในระดับประถมศึกษาของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Gross Enrolment Ratio (GER) in primary education by gender)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ชาย	98	98	99	-	100	99	97
หญิง	96	96	97	-	98	97	96

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ชาย	96	94	91	-	-	-
หญิง	94	93	90	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

อัตราการได้เรียนระดับประถมศึกษา จากปี พ.ศ. 2543 – 2552 มีแนวโน้มลดลงเพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2552 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวผู้เรียนที่เป็นเด็กต่างด้าวและเด็กด้อยโอกาส เด็กไร้สัญชาติหรือชนกลุ่มน้อยที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรมีจำนวนลดลง อย่างไรก็ตาม อัตราการได้เรียนในระดับศึกษายังสูงในอัตราเกือบร้อยละ 100

ตัวชี้วัดที่ 10 อัตราการได้เรียนสุทธิของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งแยกตามเพศชายหญิง (Net Enrolment Ratio (NER) in primary education by gender)

ปี (พ.ศ.)	2549	2550	2551	2552
ชาย	94	93	91	90
หญิง	93	91	90	89

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

อัตราการได้เรียนสุทธิในระดับประถมศึกษา ลดลงอย่างต่อเนื่องระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2552 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวผู้เรียนได้ออกจากโรงเรียนกลางคันมากขึ้น ทั้งนี้ เกิดจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศมีการชะลอตัว ทำให้ครอบครัวที่ยากจนโดยเฉพาะในเขตชนบทต้องให้เด็กออกจากโรงเรียนกลางคัน เนื่องจากไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้ และเด็กบางคนต้องเป็นแรงงานเด็กเพื่อช่วยครอบครัวหารายได้อีกแรงหนึ่ง

ตัวชี้วัดที่ 11 อัตราการได้เรียนสุทธิที่ปรับปรุงใหม่ของผู้เรียนในวัยระดับประถมศึกษาต่อประชากรวัยเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Adjusted net enrolment ratio (ANER) by gender)

ปี (พ.ศ.)	2549	2550	2551	2552
ชาย	94	93	91	90
หญิง	93	91	90	89

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

อัตราการได้เรียนสุทธิในระดับประถมศึกษา ลดลงอย่างต่อเนื่องระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2552 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวผู้เรียนได้ออกจากโรงเรียนกลางคันมากขึ้น ทั้งนี้ เกิดจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศมีการชะลอตัว ทำให้ครอบครัวที่ยากจนโดยเฉพาะในเขตชนบทต้องให้เด็กออกจากโรงเรียนกลางคัน เนื่องจากไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้ และเด็กบางคนต้องเป็นแรงงานเด็กเพื่อช่วยครอบครัวหารายได้อีกแรงหนึ่ง

ตัวชี้วัดที่ 12 ร้อยละของนักเรียนซ้ำชั้นในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Percentage of primary school repeaters by grade and gender)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 13 อัตราการซ้ำชั้นของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Repetition Rate (RR) in primary school by grade and gender)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 14 อัตราการเลื่อนชั้นเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปี และเพศชายหญิง (Promotion Rate (PR) in primary school by grade and gender)

ปี (พ.ศ.) ชั้นปี	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ป.2/3	98.55	98.69	98.59	98.50	98.32	99.54	99.67
ป.4/5	99.13	99.21	99.33	99.20	98.98	99.82	99.65

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.) ชั้นปี	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ป.2/3	99.80	99.33	98.19	100.60	98.23	-
ป.4/5	99.79	99.59	98.82	100.98	98.87	-

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

อัตราการเลื่อนชั้นเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษา มีอัตราสูงมาก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2554 โดยเฉพาะในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2554 ที่มีอัตราสูงจนเกือบร้อยละ 100 ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการใช้นโยบายลดอัตราการซ้ำชั้นที่เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2549 นโยบายดังกล่าวมีวิธีการแก้ปัญหาการตกซ้ำชั้นหลายวิธี ทั้งการสอนซ่อมเฉพาะราย สอนซ่อมเป็นกลุ่มย่อย การให้งาน การทดสอบใหม่ เป็นต้น

ตัวชี้วัดที่ 15 อัตราการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปี และเพศชายหญิง (Dropout Rate (DR) in primary education by grade and gender)

ปี (พ.ศ.) ชั้นปี	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ป.1	-	-	-	-	0.70	0.86	0.84
ป.2	-	-	-	-	0.48	0.69	0.65
ป.3	-	-	-	-	0.44	0.69	0.62
ป.4	-	-	-	-	0.47	0.65	0.65
ป.5	-	-	-	-	0.50	0.71	0.67
ป.6	-	-	-	-	0.47	0.72	0.72

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.) ชั้นปี	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ป.1	1.01	1.29	1.09	0.28	0.25	-
ป.2	0.87	1.08	0.90	0.21	0.19	-
ป.3	0.81	1.05	0.93	0.17	0.16	-
ป.4	0.78	1.06	0.94	0.17	0.14	-
ป.5	0.78	1.12	1.00	0.24	0.18	-
ป.6	0.94	1.19	1.03	0.31	0.23	-

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : 1) ข้อมูลจำกัดเฉพาะนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2) ไม่สามารถแบ่งตามเพศชายหญิงได้

อัตราการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีอัตราที่สูงเมื่อเทียบกับชั้นประถมศึกษาปีอื่นๆ โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ.2550-2552 เป็นช่วงเวลาที่ผู้เรียนออกจากโรงเรียนกลางคันมากขึ้น ทั้งนี้ เกิดจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศมีการชะลอตัว ทำให้ครอบครัวที่ยากจนโดยเฉพาะในเขตชนบทต้องให้เด็กออกโรงเรียนกลางคัน เนื่องจากไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้ ส่วนในช่วงปี พ.ศ.2553-2554 อัตราการออกกลางคันลดลงอย่างมาก เนื่องจากนโยบายเรียนฟรีสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก

ตัวชี้วัดที่ 16 อัตราการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประถมศึกษา (ในทุกชั้นปี) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Dropout Rate (DR) in primary education (all grades) by gender)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ทุกระดับชั้น	-	-	-	-	0.51	0.72	0.69

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ทุกระดับชั้น	0.88	1.13	0.98	0.23	0.19	-

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : 1) ข้อมูลจำกัดเฉพาะนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2) ไม่สามารถแบ่งเพศตามชายหญิงได้

อัตราการออกกลางคันของนักเรียน ในช่วงปี พ.ศ. 2553 – 2554 อัตราการออกกลางคันลดลงอย่างมาก เนื่องจากนโยบายเรียนฟรีสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก

ตัวชี้วัดที่ 17 อัตราการเหลือรอด ของนักเรียนที่อยู่จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Survival Rate to Grade 5 in primary education by gender)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
รวมเพศชาย-หญิง	-	-	-	82.7	78.4	80.9	-

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
รวมเพศชาย-หญิง	-	89.6	90.8	91.2	91.0	-

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ: ไม่สามารถแบ่งตามเพศชายหญิงได้

อัตราการเหลือรอดของนักเรียนจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546-2554 ได้เพิ่มสูงขึ้น แต่ในปี พ.ศ. 2554 ลดลงเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2553 เนื่องจากนโยบายเรียนฟรีสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก

ตัวชี้วัดที่ 18 อัตราการเหลือรอดของนักเรียนจนถึงชั้นปีสุดท้ายของระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Survival rate to last grade in primary education by gender)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
รวมเพศชาย-หญิง	-	-	-	89.5	90.1	-	-

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
รวมเพศชาย-หญิง	-	93.9	95.2	95.5	94.2	-

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ : ไม่สามารถแบ่งตามเพศชายหญิงได้

อัตราการเหลืรอดของนักเรียนจนถึงชั้นปีสุดท้ายของระดับประถมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 – 2554 ได้เพิ่มสูงขึ้น แต่ในปี พ.ศ.2554 ลดลงเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2553 เนื่องจากนโยบายเรียนฟรีสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก

ตัวชี้วัดที่ 19 อัตราการเรียนจบของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าเรียนตั้งแต่ชั้นปีแรก และคาดหวังว่าจะเรียนจบชั้นประถมศึกษา (Primary Cohort Completion Rate)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
รวมเพศ	68.45	79.90	82.08	81.97	89.58	-	-
ชาย-หญิง							

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
รวมเพศ	-	98.40	98.00	92.50	96.80	-
ชาย-หญิง						

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ : ไม่สามารถแบ่งตามเพศชายหญิง

อัตราการเรียนจบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อพิจารณาอัตราการเรียนจบในปี พ.ศ. 2543 เทียบกับปี พ.ศ. 2554 พบว่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการใช้นโยบายลดอัตราการซ้ำชั้นที่เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2549 นโยบายดังกล่าวมีวิธีการแก้ปัญหาการตกซ้ำชั้นหลายวิธี ทั้งการสอนซ่อมเฉพาะราย สอนซ่อมเป็นกลุ่มย่อย การให้งาน การทดสอบใหม่ เป็นต้น

ตัวชี้วัดที่ 20 อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาต่อจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนในชั้นปีสุดท้ายของประถมศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นผู้ซ้ำชั้น โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Effective Transition Rate (ETR) from primary to general secondary education by gender)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
รวมเพศ	-	-	-	-	97.12	98.24	98.34
ชาย-หญิง							

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
รวมเพศ	99.47	99.47	99.21	100.29	99.53	-
ชาย-หญิง						

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : ไม่สามารถแบ่งตามเพศชายหญิงได้

อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนประถมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2554 มีจำนวนมาก ทั้งนี้ อันเนื่องมาจากรัฐบาลได้ขยายการศึกษาภาคบังคับจากระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยได้ออกกฎหมายพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ทำให้ผู้ปกครองต้องส่งบุตรหลานให้เข้าเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับดังกล่าวนี้เป็นกฎหมายการศึกษาฉบับหนึ่งที่คุ้มครองสิทธิการเข้ารับการศึกษาภาคบังคับให้แก่ผู้เรียน โดยการศึกษาภาคบังคับมีระยะเวลา 9 ปี เด็กทุกคนในประเทศไทยจึงได้รับการรับประกันว่าจะต้องได้เรียนในระดับประถมศึกษาและต่อเนื่องไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตัวชี้วัดที่ 21 จำนวนและร้อยละของครูที่สอนระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามระดับคุณวุฒิ และได้รับใบอนุญาตในการสอนระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Number and percentage of teachers in primary/basic education by level of academic qualification, and with required academic qualifications to teach at primary education level according to national standards by gender)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ชาย	36	-	42	-	-	-	40
หญิง	64	-	58	-	-	-	60

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ชาย	40	40	-	-	-	-
หญิง	60	60	-	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

หมายเหตุ : 1) เป็นข้อมูลครูที่สอนระดับประถมศึกษาเท่านั้น

2) มีเฉพาะข้อมูลร้อยละ

3) ไม่สามารถแบ่งตามระดับคุณวุฒิของครูได้

เมื่อพิจารณาตัวเลขร้อยละของครูที่สอนในระดับประถมศึกษา จะพบว่า มีครูผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงนิยมเข้าสู่วิชาชีพครูมากกว่าผู้ชาย และนิยมสอนในระดับประถมศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 22 ร้อยละของครูที่ได้รับการอบรมในระดับประถมศึกษา/ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of trained teachers in primary/basic education by gender)

หมายเหตุ: ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 23 อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Pupil/Teacher Ratio (PTR) in primary/basic education)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
อัตราส่วนนักเรียนต่อครู	21	19	19	-	-	-	18

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราส่วนนักเรียนต่อครู	18	16	-	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลอัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา

อัตราส่วนของนักเรียนต่อครู นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2551 มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจาก รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษาอย่างมาก จึงได้พยายามที่จะให้สัดส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน มีจำนวนให้พอเหมาะกับความสามารถในการสอนและดูแลนักเรียนของครู เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 24 ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายที่จัดสรรสำหรับการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP) (Total public expenditure on education as a percentage of GNP/GDP)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ร้อยละของงบประมาณการศึกษาต่อ GDP	4.1	4.3	4.0	4.1	4.0	3.7	3.7

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ร้อยละของงบประมาณการศึกษาต่อ GDP	4.2	3.9	4.1	3.79	3.96	3.8

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : มีเฉพาะข้อมูลร้อยละของงบประมาณการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP)

งบประมาณรายจ่ายที่จัดสรรสำหรับการศึกษาประถมศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ(GDP) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543–2555 อยู่ในช่วงระหว่าง 3.7 – 4.2 โดยเมื่อเทียบกับงบประมาณแผ่นดิน (National Budget) จะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 20 ของงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งสอดคล้องกับกับแถลงการณ์จอมเทียน (Jomtien Statement) พ.ศ. 2554 ที่เรียกร้องให้รัฐบาลประเทศต่างๆ จัดสรรงบประมาณการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 20 ของงบประมาณทั้งหมดในประเทศ

ตัวชี้วัดที่ 25 ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาต่องบประมาณรายจ่ายของรัฐทั้งหมด (Total public expenditure on education as a percentage of total government expenditure)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ร้อยละของงบประมาณการศึกษาต่อ งบประมาณของรัฐทั้งหมด	31.0	28.3	21.8	23.5	23.7	24.0	25.0

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ร้อยละของงบประมาณการศึกษาต่อ งบประมาณของรัฐทั้งหมด	20.9	20.5	20.3	22.3	29.5	-

ที่มา: UNESCO Institute for Statistics (UIS)

งบประมาณสำหรับการศึกษาต่องบประมาณรายจ่ายของรัฐทั้งหมดมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 20 นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 - 2554 ซึ่งสอดคล้องกับแถลงการณ์จอมเทียน (Jomtien Statement) พ.ศ.2554 ที่เรียกร้องให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ จัดสรรงบประมาณการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 20 ของงบประมาณทั้งหมดในประเทศ จะเห็นได้ว่ารัฐบาลไทยในแต่ละยุคสมัยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ตัวชี้วัดที่ 26 ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานต่องบประมาณการศึกษาทั้งหมด (Public expenditure on primary/basic education as a percentage of total public expenditure on education)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ร้อยละของ งบม. การศึกษาขั้นพื้นฐานต่อ งบม.การศึกษาทั้งหมด	66.91	68.11	68.06	69.23	71.54	70.15	68.91

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ร้อยละของ งบม. การศึกษาขั้นพื้นฐานต่อ งบม.การศึกษาทั้งหมด	69.10	69.52	67.16	74.44	70.17	76.04

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2543 - 2555 งบประมาณที่จัดสรรให้แก่การศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 65 แสดงได้ว่ารัฐบาลยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก เพราะเป็นระดับการศึกษาที่บ่มเพาะความรู้ทางวิชาการ คุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน

ตัวชี้วัดที่ 27 งบประมาณรัฐสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP) (Public current expenditure on primary education as a percentage of GNP/GDP)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ร้อยละของ งบม. การศึกษา ขั้นพื้นฐานต่อ GDP	4.08	4.25	3.97	4.06	4.01	3.69	3.74

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ร้อยละของ งบม. การศึกษา ขั้นพื้นฐานต่อ GDP	4.23	3.87	4.75	3.79	4.15	3.78

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลร้อยละของงบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP)

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2543 - 2555 งบประมาณที่จัดสรรให้แก่การศึกษาขั้นพื้นฐานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP) มีจำนวนเกินร้อยละ 3.5 ในแต่ละปี แสดงได้ว่ารัฐบาลยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก เพราะเป็นระดับการศึกษาที่บ่มเพาะความรู้ทางวิชาการ คุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน

ตัวชี้วัดที่ 28 ร้อยละของงบประมาณรัฐสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานตามรายหัวนักเรียน ต่อรายได้มวลรวมประชาชาติ และต่อรายได้ต่อหัวของประชากร ((GDP per capita) Public current expenditure on primary education per pupil as a percentage of GNP/GDP per capita)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ร้อยละของ งบม. ประถมศึกษาต่อ GDP	18.1	17.1	-	-	14.6	-	-

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ร้อยละของ งบม. ประถมศึกษาต่อ GDP	-	20.8	24.4	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลร้อยละของงบประมาณรัฐสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อรายได้ต่อหัวของประชากร (GDP per capita)

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551 – 2552 งบประมาณที่จัดสรรให้แก่การศึกษาขั้นพื้นฐานตามรายหัวนักเรียนต่อรายได้มวลรวมประชาชาติ (GDP per capita) มีจำนวนเกินร้อยละ 3.5 ในแต่ละปี แสดงได้ว่ารัฐบาลยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก เพราะเป็นระดับการศึกษาที่บ่มเพาะความรู้ทางวิชาการ คุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน

ตัวชี้วัดที่ 29 ร้อยละของโรงเรียนที่จัดสอนในระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Percentage of primary/basic schools offering complete primary/basic education)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ร้อยละของโรงเรียน	-	-	-	98.12	98.19	98.20	-

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ร้อยละของโรงเรียน	-	98.14	97.45	98.36	98.33	-

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ: เป็นข้อมูลร้อยละของโรงเรียนที่จัดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2546–2544 โรงเรียนที่จัดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวนมากเกือบร้อยละ 100 เมื่อเทียบกับสถาบันการศึกษาที่สอนในระดับอุดมศึกษา ทำให้เด็กทุกคนมีสิทธิและโอกาสในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษามากยิ่งขึ้น โรงเรียนที่จัดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นสถานที่ที่ปลูกฝังพื้นฐานความรู้ พื้นฐานการดำเนินชีวิต และคุณภาพให้แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง

ตัวชี้วัดที่ 30 ร้อยละของโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่น/ภาษาแม่ (Percentage of primary schools offering construction in local language(s)/mother tongue)

หมายเหตุ: ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 31 ร้อยละของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยจำแนกตามระยะเวลาเดินทางจากบ้านของนักเรียนไปยังโรงเรียน (Percentage distribution of primary school students by duration of travel between home and school)

หมายเหตุ: ไม่มีข้อมูล

นับตั้งแต่การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนและปฏิญญาจอมเทียนใน พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) ประเทศไทยภายใต้การนำของรัฐบาลในยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ให้สิทธิและขยายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กไทย ตลอดจนเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ จากตัวชี้วัดต่าง ๆ ในเป้าหมายที่ 2 นี้ พบว่า ประเทศไทยเกือบจะบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนในระดับประถมศึกษา รวมถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Universal Primary Education: UPE) โดยเฉพาะอัตราการเข้าเรียนและการเข้าเรียนใหม่ของผู้เรียนในประเทศไทยที่มีจำนวนมากกว่าร้อยละ 100 นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ทั้งนี้เนื่องจากได้นับรวมประชากรที่เข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีได้อยู่ในกลุ่มอายุ 6 ปี ซึ่งเป็นอายุแรกเข้าของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และยังได้นับรวมผู้เข้าใหม่ที่เป็นเด็กต่างด้าว เด็กด้อยโอกาส เด็กไร้สัญชาติ หรือชนกลุ่มน้อยที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งครอบคลุมการศึกษาระดับประถมศึกษา เกี่ยวข้องกับนโยบายและกฎหมายมากมาย ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในแต่ละฉบับที่ผ่านมาจนถึงฉบับปัจจุบัน อาทิเช่น รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 43 ได้ระบุว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ส่วนในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายการศึกษาฉบับหนึ่งที่คุ้มครองสิทธิการเข้ารับการศึกษาภาคบังคับให้แก่ผู้เรียน โดยการศึกษาภาคบังคับมีระยะเวลา 9 ปี และหมายรวมถึงการศึกษาระดับประถมศึกษาด้วยเช่นกัน เด็กทุกคนในประเทศไทยจึงได้รับการรับประกันว่าจะต้องได้เรียนในระดับประถมศึกษาและต่อเนื่องไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

รัฐบาลไทยในยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก โดยพิจารณาเห็นว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะระดับประถมศึกษา มีความสำคัญในการบ่มเพาะความรู้ทางวิชาการ คุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน สำหรับรัฐบาลในปัจจุบัน ได้มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา โดยเน้นการสร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกาย และการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมายที่ 3 การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ (Meeting the Needs of Youths and Adults)

ตัวชี้วัดที่ 32 อัตราการรู้หนังสือของเยาวชน (15-24 ปี) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Indicator 32 Youth (15-24 years old) literacy rates by gender)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548
ชาย	98.9	-	-	-	-	98.6
หญิง	97.6	-	-	-	-	97.8

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากตัวเลขอัตราการรู้หนังสือของเยาวชน (15-24 ปี) ในปี พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2548 พบว่า เยาวชนชายมีอัตราการรู้หนังสือมากกว่าเยาวชนหญิงเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลในยุคต่างๆ ได้ส่งเสริมการรู้หนังสือของเยาวชนไทย โดยเห็นว่าการรู้หนังสือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ส่งเสริมให้คนรู้หนังสือเพิ่มขึ้นและจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเปิดโอกาสให้คนยากจน คนขาดโอกาส และผู้สูงอายุ มีโอกาสเรียนรู้หนังสือเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 33 จำนวนและร้อยละของเยาวชน (15-24 ปี) และผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปีขึ้นไป) โดยแบ่งแยกตามระดับการศึกษาที่ได้รับขั้นสูงสุดและตามเพศชายหญิง (Number and percentage distribution of youth (aged 15-24) and adults (aged 15+) by educational attainment (highest level of education completed or attained e.g. primary, lower secondary, upper secondary, tertiary) and by gender)

ระดับการศึกษา	2553	
	ชาย (อายุ 15-24 ปี)	หญิง (อายุ 15-24 ปี)
ประถมศึกษา	14,661	9,835
มัธยมศึกษาตอนต้น	331,336	301,295
มัธยมศึกษาตอนปลาย	967,046	1,070,703
อุดมศึกษา	720,619	1,010,912

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : 1) ไม่มีข้อมูลร้อยละของเยาวชน (15-24 ปี)

2) ไม่มีข้อมูลจำนวนและร้อยละของผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปีขึ้นไป)

ในปี 2553 จำนวนเยาวชนที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษามีจำนวนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แสดงให้เห็นว่าเยาวชนไทยมีแนวโน้มที่จะศึกษาในระดับสูงขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 34 อัตราการได้เรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (สายสามัญ สายเทคนิคและอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการฝึกอบรมทักษะ โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Gross Enrolment Ratio (GER) in secondary education by type of programme (general; technical and vocational education and training; non-formal education and skill training) and by gender)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-	84.60	89.90	82.90	95.30
มัธยมศึกษาตอนปลาย				58.50	58.10	54.30	65.23
มัธยมศึกษาตอนปลายประเภทสามัญ	-	-	-	37.5	36.60	32.10	38.34
มัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษา	-	-	-	21.00	21.50	22.20	26.89
การศึกษานอกระบบ	-	-	-	-	-	-	-

(cont.)

Years	2550	2551	2552	2553	2554	2555
มัธยมศึกษาตอนต้น	95.76	94.92	93.65	95.70	92.00	-
มัธยมศึกษาตอนปลาย	66.78	67.86	69.10	66.20	68.70	-
มัธยมศึกษาตอนปลายประเภทสามัญ	40.20	41.54	43.06	42.00	44.40	-
มัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษา	26.58	26.32	26.04	24.20	24.30	-
การศึกษานอกระบบ	-	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ : ไม่สามารถแบ่งแยกเพศได้

ระหว่างปี พ.ศ. 2546 – 2554 อัตราการได้เรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่ระหว่างปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2551 และระหว่าง พ.ศ. 2553-2554 มีอัตราการลดลงเล็กน้อย อัตราการได้เรียนระดับมัศึกษามีจำนวนสูงเนื่องจาก ในปี พ.ศ. 2545 ได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับที่บังคับให้เด็กทุกคนในประเทศที่มีอายุเข้าเกณฑ์จะต้องได้เรียนในระดับประถมศึกษาและต่อเนื่องไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนอัตราการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญมีจำนวนมากกว่านักเรียนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา การที่นักเรียนนิยมเรียนสายสามัญมากกว่าสายอาชีวศึกษาเนื่องจากกระแสดความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ที่ได้กำหนดให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้ศึกษาถึงระดับปริญญาตรีเทียบเท่าสายสามัญ นอกจากนี้ รัฐบาลในยุคปัจจุบัน มีนโยบายเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีวศึกษาให้ใกล้กับสายสามัญมากยิ่งขึ้นตามที่กำหนดในนโยบายการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน

ที่ได้ระบุให้จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม และสนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนสามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพ โดยให้สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละอาชีพ รวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชน เพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและการสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน โดยดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมการศึกษาสายอาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและสามารถมีรายได้สูงตามความสามารถ

ตัวชี้วัดที่ 35 อัตราการได้เรียนสุทธิที่ปรับปรุงใหม่ของผู้เรียนในวัยระดับมัธยมศึกษาต่อประชากรวัยเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (สายสามัญ สายเทคนิคและอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการฝึกอบรมทักษะ โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Adjusted net enrolment ratio (ANER) in secondary education by type of programme (general; technical and vocational education and training; non-formal education and skill training) and by gender)

หมายเหตุ: ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 36 จำนวนและร้อยละของศูนย์/หลักสูตรอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทักษะ สำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ โดยแบ่งตามประเภทการศึกษา (ในระบบ และ/หรือ นอกระบบ)(Number and percentage distribution of technical/vocational education and skills training (TVET) centres and/or programmes for young people and adults by type (formal and/or non-formal))

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
จำนวนของศูนย์/ หลักสูตรอาชีวศึกษา	-	-	-	-	4,303	4,702	5,250

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
จำนวนของศูนย์/ หลักสูตรอาชีวศึกษา	4,473	5,386	7,427	5,113	5,167	-

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : 1) เป็นข้อมูลศูนย์อาชีวศึกษานอกระบบโรงเรียน

2) ไม่มีข้อมูลร้อยละ

ระหว่างปี พ.ศ. 2547 – 2549 จำนวนศูนย์อาชีวศึกษานอกระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และลดลงในปี พ.ศ. 2550 ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 จำนวนศูนย์เพิ่มขึ้นอีกครั้ง และเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในปี พ.ศ. 2552 แต่ระหว่างปี พ.ศ. 2551 – 2552 จำนวนศูนย์เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดก่อนที่จะลดลงมาอีกในช่วงปี พ.ศ. 2553 – 2554 ศูนย์อาชีวศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาวิชาชีพนอกระบบโรงเรียนและนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

ตัวชี้วัดที่ 37 จำนวนและร้อยละของเยาวชนและผู้ใหญ่ที่ได้เรียนในหลักสูตรต่างๆ ของอาชีวศึกษาและที่ได้เรียนในศูนย์ และ/หรือ หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะต่างๆ (Number and percentage distribution of young people and adults enrolled in different types of technical/vocational education and skills training (TVET) centres and/or programmes)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
จำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่	-	-	-	982,480	974,127	1,047,940	-

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
จำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่	-	1,133,342	1,119,296	1,135,219	1,091,469	-

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ: 1) เป็นข้อมูลจำนวนผู้เรียนหลักสูตรอาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

(อนุปริญญา) ที่อยู่ในระบบโรงเรียนเท่านั้น

2) ไม่ข้อมูลร้อยละ

ระหว่างปี พ.ศ. 2546 – 2554 จำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่ได้เรียนในหลักสูตรอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียนมีจำนวนเพิ่มและลดลงแตกต่างกันไปในแต่ละปี แต่นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่มีจำนวนเกิน 1,000,000 คน แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยในแต่ละยุคต่างผลักดันให้ผู้เรียนหันมาเรียนสายอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น และรัฐบาลในปัจจุบันมีนโยบายเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาและเน้นการพัฒนากำลังคนตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ตัวชี้วัดที่ 38 จำนวนและร้อยละของเยาวชนและผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาและหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะต่างๆ (Number and percentage distribution of young people and adults completing different types of technical/vocational education and skills training (TVET) programmes)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
จำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่	-	-	-	-	337,450	298,462	-

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
จำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่	-	375,817	305,434	264,562	294,929	-

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ: 1) เป็นข้อมูลจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอาชีวศึกษาที่อยู่ในระบบโรงเรียนเท่านั้น
2) ไม่มีข้อมูลร้อยละ

ระหว่างปี พ.ศ. 2547 – 2554 จำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียนมีจำนวนเพิ่มและลดลงแตกต่างกันไปในแต่ละปี อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยในแต่ละยุคต่างผลักดันให้ผู้เรียนหันมาเรียนสายอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น และรัฐบาลในปัจจุบันมีนโยบายเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาและเน้นการพัฒนากำลังคนตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ตัวชี้วัดที่ 39 จำนวนและร้อยละของครูหรือผู้ช่วยสอน โดยแบ่งตามประเภทของศูนย์หรือหลักสูตรอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทักษะ (Number and percentage distribution of TVET teachers/facilitators by type of TVET centres and/or programmes)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
จำนวนครูหลักสูตรอาชีวศึกษา	-	-	-	34,927	34,635	43,775	-

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
จำนวนครูหลักสูตรอาชีวศึกษา	-	34,094	34,683	44,683	37,124	-

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ : 1) มีเพียงข้อมูลจำนวนครูที่สอนในหลักสูตรอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียน ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเท่านั้น
2) ไม่มีข้อมูลร้อยละ
3) ไม่มีข้อมูลแบ่งตามประเภทหลักสูตร

ระหว่างปี พ.ศ. 2546 – 2554 จำนวนครูที่สอนในหลักสูตรอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นลดลงสลับกันไป โดยในปี พ.ศ. 2554 จำนวนครูลดลงจาก 37,124 คน จากจำนวน 44,683 คน ในปี พ.ศ. 2553 และในปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาการขาดแคลนครูสายอาชีวศึกษา โดยครูอาชีวศึกษาจำนวนไม่น้อยที่หันไปประกอบอาชีพในภาคประกอบการ ทำให้กระทรวงศึกษาธิการกำลังดำเนินการเพิ่มอัตราครูสายอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีวศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2556 กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นชอบในการเพิ่มอัตรากำลังข้าราชการและพนักงานราชการในสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เนื่องจากขณะนี้จำนวนบุคลากรทั้งข้าราชการและพนักงานราชการไม่เพียงพอต่อความต้องการ เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนนักเรียนต่อครูจะพบว่าไม่สอดคล้องกับประสิทธิภาพในการสอนของครู เนื่องจากนักเรียนมีจำนวนมากเกินไป ประกอบกับสัดส่วนนักเรียนต่อครูผู้สอนที่เหมาะสมอยู่ที่ 40 ต่อ 1 ทำให้ที่ผ่านมามีวิทยาลัยต่างๆ ในสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องจ้างลูกจ้างชั่วคราวมาสอนเพิ่ม

ตัวชี้วัดที่ 40 อัตราการเรียนต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญเป็นอย่างน้อย) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Effective Transition Rate (ETR) from lower to upper secondary education (at least for general programmes) by gender

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
อัตราการเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย	-	-	-	-	82.80	89.03	87.70

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราการเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย	88.23	85.79	88.27	90.04	89.40	-

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : ไม่สามารถแบ่งตามเพศชายหญิงได้

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2547 – 2554 อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (รวมสายสามัญและสายอาชีวศึกษา) มีจำนวนเกินร้อยละ 80 ในแต่ละปี ทั้งนี้เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ได้ระบุไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งรัฐบาลที่ผ่านมามีจนถึงปัจจุบันได้ให้เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ารายหัวให้แก่ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน และรัฐบาลในยุคปัจจุบัน ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาสำหรับการศึกษาขั้น

พื้นฐาน ซึ่งรวมถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษา ทำให้นักเรียนทุกคนได้รับการอุดหนุนค่าเล่าเรียนฟรี ค่าเครื่องแบบฟรี ค่าอุปกรณ์การเรียนฟรี ค่าหนังสือเรียนฟรี และค่ากิจกรรมฟรี

ตัวชี้วัดที่ 41 ตัวชี้วัดด้านการเงินเพื่อการศึกษาสำหรับเป้าหมายที่ 3 โดยพิจารณาจากระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างน้อย (แบ่งตามระดับการศึกษา)(Any education finance indicators for this goal, at least for secondary education (by level))

หน่วย: ล้านบาท

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ตัวชี้วัดด้านการเงินเพื่อการศึกษา (ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา)	245,488.8	253,509.4	281,570.8	282,212.1	310,330.0	338,758.2

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

จากตารางด้านบนจะเห็นได้งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาสำหรับระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ได้รับการจัดสรรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลแต่ละสมัยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมากซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของเยาวชนและผู้ใหญ่ได้อย่างดี

รัฐบาลแต่ละยุคได้ให้ความสำคัญในการเรียนรู้และการรู้หนังสือของเยาวชนและผู้ใหญ่ และเห็นว่า การรู้หนังสือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีนโยบายส่งเสริมการอ่านโดยพัฒนาระดับขีดความสามารถในการอ่านของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน

รัฐบาลยังได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยผลักดันให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายวิชาชีพ ซึ่งเห็นได้จากเป้าหมายที่ 3 ตัวชี้วัดอัตราการได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนเกินร้อยละ 60

ในด้านอาชีวศึกษา รัฐบาลไทยยังมีนโยบายส่งเสริมการอาชีวศึกษามาโดยตลอด เนื่องจากเห็นว่า อาชีวศึกษามีความสำคัญในการสร้างอาชีพและสร้างแรงงานฝีมืออันมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม รัฐบาลในแต่ละยุคพยายามผลักดันให้นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสายอาชีวศึกษามากขึ้น พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มีส่วนผลักดันให้ผู้เรียนเข้ามาเรียนสายอาชีวศึกษามากขึ้น โดยกำหนดจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้ศึกษาถึงระดับปริญญาตรีเทียบเท่าสายสามัญ

นอกจากนี้ รัฐบาลในยุคปัจจุบัน มีนโยบายจัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม และสนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนสามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพ โดยให้สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละอาชีพ รวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชนเพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและการสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน โดยดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมการศึกษาสายอาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและสามารถมีรายได้สูงตามความสามารถ

เป้าหมายที่ 4 ยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ (Improving Adult Literacy Level)

ตัวชี้วัดที่ 42 อัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ (15 ปี และมากกว่า 15 ปีขึ้นไป) จำแนกเพศชายหญิง (Adult (15 years old and over) literacy rates by gender)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ชาย	94.9	-	-	95.6	-	-	-
หญิง	90.5	-	-	91.5	-	-	-

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553		2555
ชาย	-	-	93.5	-	-	-
หญิง	-	-	-	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

ในปี พ.ศ. 2543 หลายประเทศทั่วโลกเห็นชอบร่วมกันที่จะพัฒนาอัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ให้เพิ่มขึ้นเป็นครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหลายภายในปี พ.ศ. 2558 โดยในปี พ.ศ. 2546 องค์การสหประชาชาติได้เริ่มทศวรรษแห่งการรู้หนังสือเพื่อดึงดูดความสนใจและระดมทรัพยากร

รัฐบาลไทยได้แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่สามารถกระทำได้ ด้วยการจัดการศึกษาภาคบังคับโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทำให้อัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ (15 ปี และมากกว่า 15 ปีขึ้นไป) อยู่ในระดับที่ดีเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในกว่า 200 ประเทศ และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกเพศชายหญิง พบว่าเพศชายมีอัตราการรู้หนังสือมากกว่าเพศหญิงในอัตราที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

ตัวชี้วัดที่ 43 สัดส่วนของผู้ใหญ่ที่เรียนจบการศึกษาชั้นสูงสุดที่ได้เข้าเรียน (15 ปีขึ้นไป) โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา) จำแนกเพศชายหญิง (Proportion of adult (15+) by highest level of education completed or attained (primary, lower secondary, upper secondary, tertiary) and by gender)

ปี(พ.ศ.)	2555
จำนวนผู้ใหญ่ที่จบการศึกษาชั้นสูงสุด	29,427 : 92,600 : 136,413
สัดส่วนผู้ใหญ่ที่จบการศึกษาชั้นสูงสุด	11.39 : 35.83 : 52.78

ที่มา : กลุ่มแผนงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

หมายเหตุ : 1. ตัวเลขตัวที่ 1 หมายถึง ระดับประถมศึกษา

ตัวเลขตัวที่ 2 หมายถึง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวเลขตัวที่ 3 หมายถึง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ไม่สามารถแยกเพศชายหญิงได้

สัดส่วนของผู้ใหญ่ที่เรียนจบการศึกษาขั้นสูงสุดที่ได้เข้าเรียน (15 ปีขึ้นไป) ในส่วนของประเทศไทยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ไม่ได้เก็บข้อมูลโดยจำแนกเพศชายหญิงไว้ และหากพิจารณาสัดส่วนการเรียนจบการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ใหญ่ในส่วนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2555 จะพบว่า มีผู้ใหญ่เรียนจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอัตราสูงสุดของผู้ใหญ่ที่จบการศึกษาทั้งหมดใน 3 ระดับ คือ ร้อยละ 52.78 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 35.83 และระดับประถมศึกษาต่ำสุดในอัตราร้อยละ 11.39

ตัวชี้วัดที่ 44 จำนวนและร้อยละของหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of adult literacy and continuing basic education programmes by type of programme) และ

ตัวชี้วัดที่ 45 จำนวนและร้อยละของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of adult continuing basic education programmes by type of programme)

หลักสูตร	2551		2552		2553		2554		2555	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1) หลักสูตรการศึกษานอกระบบ										
- หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (5 กลุ่มสาระ 3 ระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย)	1	100	1	50	1	33.33	1	25	1	20
- หลักสูตร English program (5 กลุ่มสาระ 3 ระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย)									1	20
2) หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง										
- การประเมินเทียบระดับการศึกษามิติความรู้ความคิด			1	50	1	33.33	1	25		
- การประเมินประชาชนให้จบม.6 ภายใน 8 เดือน									1	20
- หลักสูตรระยะสั้น OTOP mini MBA							1	25	1	20
- หลักสูตรการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา					1	33.33	1	25	1	20
รวม	1	100	2	100	3	100	4	100	5	100

ที่มา : กลุ่มแผนงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จัดการศึกษานอกระบบ ภายใต้หลักการซึ่งเป็นลักษณะที่โดดเด่นของประเทศไทย คือ ความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความสุขเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต การคิดตัดสินใจ การเลือกกระทำหรือไม่กระทำใด ๆ ล้วนใช้เหตุผล หัวใจสำคัญ คือการยอมรับและเคารพในการตัดสินใจของผู้เรียน ซึ่งเป็นรากฐานของความเป็นประชาธิปไตยในระดับพื้นฐาน สำนักงาน กศน. ได้พัฒนาหลักสูตรหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของบุคคลทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องไปจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา โดยแบ่งเป็นหลักสูตรใหญ่ 2 หลักสูตร คือการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษาต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2551 ได้จัดให้มีหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่อิงตามการศึกษาในระบบ และจัดให้มีหลักสูตรย่อยภายใต้หลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาต่อเนื่อง ดังนี้

- พ.ศ. 2552 เริ่มจัดให้มีการประเมินเทียบระดับการศึกษามิติความรู้ความคิด
- พ.ศ. 2553 จัดให้มีหลักสูตรการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา
- พ.ศ. 2554 จัดหลักสูตรระยะสั้น OTOP mini MBA
- พ.ศ. 2555 เริ่มใช้หลักสูตร English programme และจัดให้มีการประเมินประชาชนให้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายใน 8 เดือน ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลชุดปัจจุบัน และขณะนี้กำลังดำเนินการจัดทำกฎกระทรวงเพื่อประกาศใช้อย่างเป็นทางการต่อไป

ตัวชี้วัดที่ 46 จำนวนและร้อยละของผู้เรียนที่เรียนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of learners participating in adult literacy and continuing basic education programmes by type of programme)

ปี (พ.ศ.)	2553		2554		2555	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1) หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่	1,069,307	56.02	1,207,987	48.18	1,267,278	54.23
2) หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง	839,349	43.98	1,299,390	51.82	1,069,697	45.77
รวม	1,908,656	100	2,507,377	100	2,336,975	100

ที่มา : กลุ่มแผนงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

จำนวนและร้อยละของผู้เรียนที่เรียนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกระบบและการศึกษาต่อเนื่อง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2555 โดยผู้เรียนตามหลักสูตรทั้ง 2 หลักสูตร มีจำนวนและร้อยละที่ใกล้เคียงกัน สามารถจำแนกเป็นรายปีได้ ดังนี้

- ปี พ.ศ. 2553 จำนวนผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่มีจำนวนที่มากกว่าผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องคิดเป็นร้อยละ 12.04

- ปี พ.ศ. 2554 จำนวนผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องมากกว่าจำนวนผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่คิดเป็นร้อยละ 3.64

- ปี พ.ศ. 2555 จำนวนผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่มีจำนวนที่มากกว่าผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องคิดเป็นร้อยละ 8.46

ดังนั้น การที่จำนวนผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่มีจำนวนที่มากกว่าผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องใน 2 ปี คือปี พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2555 สามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มาเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งเป็นการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับผู้ที่พลาดและขาดโอกาสจากการศึกษาในระบบ หรือเพื่อให้ได้วุฒิการศึกษาเพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือนำไปใช้เพื่อการประกอบอาชีพต่อไป

ตัวชี้วัดที่ 47 จำนวนและร้อยละของผู้เข้าเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่ โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of learners participating in adult continuing basic education by type of programme)

ผู้เข้าเรียนตามประเภทหลักสูตร	2553		2554		2555	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1) การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ	390,695	46.55	741,308	57.05	626,956	58.61
2) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	448,654	53.45	558,082	42.95	442,741	41.39
รวม	839,349	100	1,299,390	100	1,069,697	100

ที่มา : กลุ่มแผนงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนและร้อยละของผู้เข้าเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 – 2555 โดยในปี พ.ศ. 2553 จำนวนและร้อยละของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพน้อยกว่าผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ส่วนในปี พ.ศ. 2554 และ 2555 ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพมีจำนวนและร้อยละมากกว่าผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ทั้งนี้เนื่องมาจากในปี พ.ศ. 2554 และ 2555 ผู้เรียนเริ่มหันมาเรียนการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อมุ่งสู่การประกอบอาชีพมากขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 48 อัตราการจบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ และ/หรือการศึกษาต่อเนื่องขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Completion rate in adult literacy and/or basic continuing education programmes by type of programme)

อัตราการจบตามประเภทหลักสูตร	2553			2554			2555		
	ผู้จบ	ผู้เข้าเรียน	อัตราจบ	ผู้จบ	ผู้เข้าเรียน	อัตราจบ	ผู้จบ	ผู้เข้าเรียน	อัตราจบ
1) หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่	204,971	1,069,307	19.17	194,594	1,207,987	16.11	258,440	1,267,278	20.39
2) หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : กลุ่มแผนงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

เมื่อพิจารณาข้อมูลตัวเลขจากตาราง พบว่าอัตราการจบศึกษาของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ มีปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เข้าเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เข้าเรียนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่มีอาชีพแล้ว บางคนมาเรียนเพื่อนำไปใช้ในการเพิ่มพูนวุฒิการศึกษา แต่เมื่อมาเรียนแล้วไม่สามารถมาเรียนได้ตามกำหนดเวลาบ้าง ไม่ได้มาสอบบ้าง จึงทำให้มีอัตราการจบน้อย และไม่สามารถหาอัตราผู้จบหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องได้ เนื่องจากผู้เข้าเรียนตามหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องมีจำนวนมากและหลากหลายจนไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ตัวชี้วัดที่ 49 จำนวนและร้อยละของครูหรือผู้ช่วยสอนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of facilitators of adult literacy and continuing basic education programmes by type of programme)

ปี (พ.ศ.)	2555	
	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละของครู	19,359	-

ที่มา : กลุ่มแผนงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

หมายเหตุ : ไม่สามารถจำแนกข้อมูลตามประเภทหลักสูตร และไม่สามารถหาข้อมูลเป็นร้อยละได้

จากข้อมูลตัวเลขไม่สามารถจำแนกจำนวนและร้อยละของครูหรือผู้ช่วยสอนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาพื้นฐานต่อเนื่องได้ เก็บรวบรวมได้เฉพาะข้อมูลจำนวนครูทุกคนทั้งหมดในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งมีจำนวน 19,359 คน ทั้งนี้เนื่องมาจาก สำนักงาน กศน. จัดให้มีหลักสูตรการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่และการศึกษาพื้นฐานต่อเนื่องหลากหลายหลักสูตรเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนทั้งในถิ่นทุรกันดารและชาวไทยภูเขา ซึ่งทำให้ยากต่อการจัดเก็บข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 50 ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องต่องบประมาณการศึกษาทั้งหมด (Public expenditure on adult literacy and continuing basic education as a percentage of total public expenditure on education)

ปี (พ.ศ.)	2553			2554		
	งบประมาณการศึกษาผู้ใหญ่	งบประมาณการศึกษาทั้งหมด (ล้านบาท)	ร้อยละ	งบประมาณการศึกษาผู้ใหญ่	งบประมาณการศึกษาทั้งหมด (ล้านบาท)	ร้อยละ
1) การศึกษาผู้ใหญ่	3,394,241,000	403,516,000,000	0.841	3,421,800,800	422,240,000,000	0.810
2) การศึกษาต่อเนื่อง	3,373,405,000		0.836	3,272,344,100		0.775
จำนวนรวม	6,767,646,000		1.677	6,694,144,900		1.585

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2555		
	งบประมาณการศึกษาผู้ใหญ่	งบประมาณการศึกษาทั้งหมด (ล้านบาท)	ร้อยละ
1) การศึกษาผู้ใหญ่	4,196,520,700	444,484,000,000	0.944
2) การศึกษาต่อเนื่อง	4,161,527,100		0.936
จำนวนรวม	8,358,047,800		1.880

ที่มา : กลุ่มแผนงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

เมื่อพิจารณางบประมาณที่รัฐบาลใช้ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่องเทียบกับงบประมาณในการจัดการศึกษาทั้งหมดของประเทศจะพบว่ารัฐบาลยังมีการลงทุนด้านการจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่องน้อยคิดเป็นเพียงกว่าร้อยละ 1 ทั้งใน 3 ปี คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2555 โดยเริ่มเห็นความสำคัญมากขึ้นในปี 2555 การที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาผู้ใหญ่น้อย อาจเนื่องมาจากรัฐบาลมีภาระมากในการจัดการศึกษาในระบบ ที่ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษากับประชากรทั้งประเทศก่อนเป็นลำดับแรก

รัฐบาลไทยในยุคปัจจุบัน มีนโยบายในการขจัดความไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย และการรู้หนังสือได้รับการจัดอันดับเป็นอันดับต้นๆ ว่ามีความสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศและเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประเทศไทยส่งเสริมเรื่องการรู้หนังสือมาเป็นเวลานานโดยมีการรณรงค์และบูรณาการไปกับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) กำหนดให้มีการส่งเสริมเรื่องการรู้หนังสือ และการรู้หนังสือเป็นเรื่องที่ได้รับความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนกลุ่มน้อยที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ เช่น ชาวเขาในแถบภาคเหนือและชนเผ่าที่ใช้ภาษามลายูในภาคใต้ สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) พยายามจัดให้มีโครงการที่เป็นทางเลือกอื่นๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนที่รู้หนังสือแล้วได้คงสภาพการรู้หนังสือไว้อย่างยั่งยืน และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อคราวประชุมเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 กำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติและประกาศให้ปี พ.ศ. 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่าน โดยมีภารกิจสำคัญประการหนึ่งคือ การเสริมสร้างการอ่านให้กับประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งผู้ที่รู้หนังสือแล้วลืมนด้วย และในปี พ.ศ. 2556 กรุงเทพฯ ได้รับเลือกจากองค์การยูเนสโกให้เป็นเมืองหนังสือโลก สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งในการส่งเสริมการรู้หนังสือ

ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยยังได้ดำเนินการเพื่อรณรงค์เรื่องอัตราการรู้หนังสือ โดยได้จัดตั้งให้มีทศวรรษการอ่านแห่งชาติ (พ.ศ. 2552-2561) (National Reading Decade (ค.ศ.2009-2018)) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของผู้ที่เรียนรู้ใหม่และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นผู้นำการรณรงค์จัดการไม่รู้หนังสือมาอย่างต่อเนื่องทั้งการดำเนินงานในระดับชาติ ระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกจนถึงระดับนานาชาติ ทั้งการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแสวงหานโยบายและทิศทางการขจัดปัญหาการไม่รู้หนังสือของประเทศสมาชิก การริเริ่มงานนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือหลากหลายรูปแบบ การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้กับประเทศในเครือสมาชิกยูเนสโกในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก

เป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง (Gender Parity and Equality in Education)

ตัวชี้วัดที่ 51 ร้อยละของสตรีที่ได้เรียนหนังสือจากจำนวนของผู้ที่ได้เข้าเรียนทั้งหมด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Female enrolled as percentage of total enrolment by level of education (pre-primary, primary, lower, and upper secondary education))

ระดับปฐมวัย	2552			2553		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	1,306,090	2,660,035	49.10	1,365,749	2,768,318	49.33

(ต่อ)

ระดับปฐมวัย	2554			2555		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	1,335,682	2,755,371	48.47	1,347,408	2,731,480	49.33

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

ผลจากการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งชายและหญิงสามารถเข้าถึงการศึกษาระดับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งนับเป็นการขจัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลตัวเลขของร้อยละสตรีที่ได้เรียนหนังสือระดับปฐมวัยจากจำนวนผู้เข้าเรียนทั้งหมด พบว่าเพศหญิงมีโอกาสเข้ารับการศึกษาในระดับปฐมวัยน้อยกว่าเพศชาย ในอัตราที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

ประถมศึกษา	2551			2552		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	2,690,955	5,564,622	48.36	2,600,141	5,370,546	48.41

ที่มา : UNESCO Institute for statistics

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ระบุให้จัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิ และโอกาสเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และจากพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 บังคับให้

บิดา มารดาหรือผู้ปกครองที่มีเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 6 ทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี มีผลให้เด็กชาย และเด็กหญิง มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลตัวเลขของ ร้อยละสตรีที่ได้เรียนหนังสือระดับประถมศึกษาจากจำนวนผู้เข้าเรียนทั้งหมดในปี พ.ศ.2551 และพ.ศ.2552 พบว่าเพศหญิงมีโอกาสดำเนินการศึกษาระดับประถมศึกษาน้อยกว่าเพศชาย

มัธยมศึกษา ตอนต้น	2552			2553		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	1,378,628	2,794,218	49.39	1,371,213	2,797,788	49.01

(ต่อ)

มัธยมศึกษา ตอนต้น	2554			2555		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	1,382,477	2,810,219	49.19	1,314,434	2,667,697	49.27

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของร้อยละสตรีที่ได้เรียนหนังสือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากจำนวนผู้เข้าเรียนทั้งหมดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2555 พบว่าเพศหญิงมีโอกาสดำเนินการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยกว่าเพศชาย แต่เป็นจำนวนเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ระบุให้จัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิ และโอกาสเสมอกัน ในการเข้ารับการศึกษาระดับพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และจากพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 บังคับให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองที่มีเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 6 ทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี มีผลให้เด็กชาย และเด็กหญิง มีโอกาสได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างเท่าเทียมกัน

มัธยมศึกษา ตอนปลาย	2552			2553		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	1,056,202	1,974,993	53.48	1,072,149	2,009,305	53.36

(ต่อ)

มัธยมศึกษา ตอนปลาย	2554			2555		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	1,102,783	2,082,298	52.96	1,111,003	2,118,113	52.45

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่ต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นระดับที่ไม่อยู่ในการศึกษาภาคบังคับของรัฐ จากข้อมูลตัวเลขร้อยละสตรีที่ได้เรียนหนังสือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากจำนวนผู้เข้าเรียนทั้งหมดในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2555 พบว่าเพศหญิงมีโอกาสดำเนินการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่าเพศชาย

ตัวชี้วัดที่ 52 ร้อยละของครูสตรีจากจำนวนครูทั้งหมดในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (Female teachers as percentage of total number of teachers in primary and lower and upper secondary)

ระดับ	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ประถมศึกษา	60	60	60	-	-	-	-
มัธยมศึกษาตอนต้น	56	55	56	-	56	56	55
มัธยมศึกษาตอนปลาย	53	52	54	-	-	47	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขร้อยละของครูสตรี จากจำนวนครูทั้งหมดในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 - 2555 พบว่าประเทศไทยมีครูเพศหญิงมากกว่าครูเพศชายในทุกระดับ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากสถิติข้อมูลตัวบ่งชี้คือจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบว่านักศึกษาเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชายเกือบทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะสายทางด้านการศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และบริหารธุรกิจ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าเมื่อจำนวนนักศึกษาหญิงสายการศึกษามีจำนวนมากกว่านักศึกษาชาย จึงส่งผลให้ครูที่เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าครูเพศชาย

ตัวชี้วัดที่ 53 ร้อยละของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ ผู้จัดการโรงเรียนที่เป็นสตรี โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of female school headmasters/principals/managers by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))

ร้อยละของผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นสตรี	2555
ระดับประถมศึกษา	14.04
ระดับมัธยมศึกษา	0.79

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูลร้อยละของครูใหญ่ และผู้จัดการโรงเรียน

จากข้อมูลตัวเลขร้อยละของผู้บริหารระดับผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นสตรีในปี พ.ศ. 2555 พบว่าผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นสตรีทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัศึกษามีจำนวนน้อยกว่าเพศชาย ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมามิติทางสังคมไทยจะมองว่าผู้ชายควรมีบทบาทหลักในการเป็นผู้บริหารมากกว่าผู้หญิง จึงส่งผลให้ผู้ชายได้รับการส่งเสริมและผลักดันให้เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนมากกว่าผู้หญิง อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันพยายามส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างชายหญิง โดยเปิดโอกาสและให้ความเชื่อมั่นในตัวผู้หญิง

มากขึ้น และได้กำหนดเรื่องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศชายและหญิงไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ หลายมาตรา รวมทั้งในกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับ

ตัวชี้วัดที่ 54 ร้อยละของผู้บริหารการศึกษาระดับสูงสุดที่เป็นสตรีทั้งในหน่วยงานส่วนกลาง จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น (Percentage of female chief education officers at central, provincial, district and local government education offices)

ปี (พ.ศ.)	2555
ร้อยละของผู้บริหารสูงสุดที่เป็นสตรี	12.85

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากข้อมูลตัวเลขร้อยละของผู้บริหารสูงสุดที่เป็นสตรีในปี พ.ศ.2555 พบว่าจำนวนรวมผู้บริหารการศึกษาระดับสูงสุดที่เป็นสตรีทั้งในส่วนกลาง จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นมีจำนวนน้อยกว่าเพศชายมาก ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมามิติทางสังคมไทยจะมองว่าผู้ชายควรมีบทบาทหลักในการเป็นผู้บริหารมากกว่าผู้หญิง จึงส่งผลให้ผู้ชายได้รับการส่งเสริมและผลักดันให้เป็นผู้บริหารการศึกษามากกว่าผู้หญิง อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันพยายามส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างชายหญิง โดยเปิดโอกาสและให้ความเชื่อมั่นในตัวผู้หญิงมากขึ้น และได้กำหนดเรื่องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศชายและหญิงไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ หลายมาตรา รวมทั้งในกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับ จึงมีแนวโน้มว่าในอนาคตผู้บริหารการศึกษาระดับสูงสุดที่เป็นสตรีจะมีจำนวนมากขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 55 ดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศ (Gender Parity Index for:)

a) อัตราการรู้หนังสือในผู้ใหญ่และเยาวชน (Adult and youth literacy rates)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
ผู้ใหญ่	0.95	-	-	-	-	0.96	-	-
เยาวชน	1.00	-	-	-	-	1.00	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่และเยาวชน ในปี พ.ศ. 2543 และปี พ.ศ. 2548 พบว่าอัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่มีค่าดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศ (GPI) เป็น 0.95 และ 0.96 ซึ่งเป็นค่าที่ใกล้เคียงกับ 1 ส่วนอัตราการรู้หนังสือของเยาวชน มีค่าดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศเท่ากับ 1 ทั้งใน 2 ปี แสดงว่าอัตราการรู้หนังสือในผู้ใหญ่และเยาวชนมีความเสมอภาคระหว่างชายหญิง

b) อัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัย (GER in ECCE)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
อัตราการเข้าเรียน	1.01	1.00	1.00	-	1.02	1.00	1.01

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราการเข้าเรียน	1.01	1.02	1.02	1.03	0.99	1.03

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 จนถึงปี พ.ศ. 2555 พบว่าอัตราการเข้าเรียนระดับปฐมวัยมีค่าโดยรวมเท่ากับ 1 หรือมากกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัยของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

c) อัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษา (GIR in primary education)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
อัตราการเข้าเรียนใหม่	-	-	-	-	1.02	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งพบข้อมูลเพียงปีเดียวคือ ปี พ.ศ. 2547 พบว่าอัตราการเข้าเรียนใหม่ระดับศึกษามีค่าดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศมากกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษาของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย

d) อัตราการเข้าเรียนใหม่สุทธิในระดับประถมศึกษา (NIR in primary education)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

e) อัตราการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยเรียนระดับประถมศึกษา

(GER in primary education)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
อัตราการเข้าเรียน	0.97	0.98	0.98	-	0.98	0.97	0.99	0.98

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราการเข้าเรียน	0.99	0.99	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศของอัตราการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยเรียนระดับประถมศึกษา จากข้อมูลที่พบในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2552 พบว่าอัตราการเข้าเรียนใหม่ระดับศึกษามีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศน้อยกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษาของประเทศไทยมีความเสมอภาคทางเพศระหว่างชายและหญิง

f) อัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับประถมศึกษา (NER in primary education)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
อัตราการเข้าเรียนสุทธิ	-	-	-	-	-	-	0.98

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราการเข้าเรียนสุทธิ	0.98	0.98	0.99	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับประถมศึกษาที่รวบรวมได้ ในปี พ.ศ. 2549-2552 พบว่ามีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศน้อยกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับประถมศึกษาของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

g) อัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ได้ปรับปรุงใหม่ในระดับประถมศึกษา (ANER in primary education)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
อัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ปรับปรุง	-	-	-	-	-	-	0.98

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ปรับปรุง	0.98	0.98	0.99	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ได้ปรับปรุงใหม่ในระดับประถมศึกษาที่รวบรวมได้ ในปี พ.ศ. 2549-2552 พบว่ามีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศที่น้อยกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ได้ปรับปรุงใหม่ในระดับประถมศึกษาของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

h) อัตราการเหลือรอดของนักเรียนที่อยู่จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (Survival rate to Grade 5) *หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล*

i) อัตราการเหลือรอดของนักเรียนจนถึงชั้นปีสุดท้าย (Survival rate to last grade) *หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล*

j) อัตราการเรียนจบของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าเรียนตั้งแต่ชั้นปีแรก (Primary cohort completion rate) *หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล*

k) อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา (สายสามัญ) ต่อจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนในชั้นปีสุดท้ายของประถมศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นผู้ซ้ำชั้น (Effective Transition Rate from primary to secondary (general) education) *หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล*

l) อัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา (มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (GER in secondary education, and by level (lower and upper))

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	0.93	1.03	-	1.04	1.02	1.02	1.02
มัธยมศึกษาตอนปลาย	-	1.05	0.98	-	1.15	1.14	1.18	1.20

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
มัธยมศึกษาตอนต้น	1.02	1.02	1.01	1.02	1.02
มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.20	1.20	1.20	1.18	1.15

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2555 พบว่าในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศส่วนใหญ่มากกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

m) อัตราการเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น) (GER in basic education (primary and lower secondary education))

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2553
ประถมศึกษา	0.97	0.98	0.98	-	0.98	0.97	0.99	-
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	0.93	1.03	-	1.04	1.02	1.02	1.01

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ประถมศึกษา	0.98	0.99	0.99	-	-	-
มัธยมศึกษาตอนต้น	1.02	1.02	1.02	1.01	1.02	1.02

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2555 พบว่าในระดับประถมศึกษามีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศน้อยกว่า 1 เพียงเล็กน้อย และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศส่วนใหญ่มากกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

n) อัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ปรับปรุงใหม่ในระดับมัธยมศึกษา (ANER in secondary education) *หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล*

o) อัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับมัธยมศึกษา (NER in secondary education)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-	-	-	-	1.11
มัธยมศึกษาตอนปลาย	-	0.93	1.03	-	1.04	1.02	1.02

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
มัธยมศึกษาตอนต้น	1.14	1.11	1.13	1.12	1.12	1.08
มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.02	1.02	1.02	1.01	1.02	1.02

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2555 พบว่าในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศมากกว่า 1 เพียงเล็กน้อย และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศส่วนใหญ่มากกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

p) ร้อยละของครูที่ได้รับการฝึกอบรมก่อนการสอน โดยแบ่งตามระดับการศึกษาและตามเพศชายหญิง (Percentage of teachers with pre-service teacher training by level of education and gender) *หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล*

q) ร้อยละของครูที่ได้รับการฝึกอบรมระหว่างการสอน โดยแบ่งตามระดับการศึกษา และตามเพศชายหญิง (Percentage of teachers with in service teacher training by level of education & gender) *หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล*

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในมาตรา 30 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลหรือเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

จากการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ และจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลให้ระบบการศึกษาของประเทศไทยได้รับการพัฒนา และเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งชายและหญิง สามารถเข้าถึงการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ระบุให้การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิ และโอกาสเสมอภาค ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และจากพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 บังคับให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองที่มีเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 6 ทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี รวมทั้งนโยบายประเทศด้านจัดบริการการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส (พ.ศ. 2547) กำหนดเงื่อนไขว่าประชากรสัญชาติไทยและไม่ใช่สัญชาติไทย ควรได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน การริเริ่มทุนกั๊ยมทางการศึกษา การก่อตั้งนโยบายโครงการเรียนฟรี 15 ปี ในปี พ.ศ. 2552 การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาระดับอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมได้รับการพัฒนาปรับปรุง และการรักษาอัตราและการเพิ่มค่าเฉลี่ยของปีการศึกษา จึงมีผลให้เด็กชาย และเด็กหญิง มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งนับเป็นการขจัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในการศึกษาได้บรรลุตามข้อตกลง และตามเป้าหมายแห่งสหประชาชาติของประเทศไทย พ.ศ.2554 และบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนตามเป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้าน การศึกษาระหว่างชายกับหญิง

ทั้งนี้ จากสถิติทางด้านการศึกษาของประเทศไทยในภาพรวม พบว่าผู้หญิงจบการศึกษาในระดับ ปฐมวัย ประถมศึกษาและมีมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยกว่าผู้ชาย สตรีและเยาวชนสตรีไทยมีโอกาสนในการเข้ารับการศึกษาระดับสูงขึ้นไปโดยมีอัตราการเข้าเรียนสูงกว่าบุรุษในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา และจากดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศด้านต่างๆ มีค่าใกล้เคียงกับ 1 โดยบางตัวอาจจะต่ำกว่า 1 หรือมากกว่า 1 แต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าประเทศไทยมีความเสมอภาคทางเพศด้านการศึกษา

อย่างไรก็ตาม จากจำนวนครูทั้งหมดในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549- 2555 พบว่าประเทศไทยมีครูเพศหญิงมากกว่าครูเพศชายในทุกๆระดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากเมื่อพิจารณาจากสถิติข้อมูลตัวบ่งชี้คือจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบว่านักศึกษาเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชายเกือบทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะสายทางการศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าเมื่อจำนวนนักศึกษาหญิงสายการศึกษามีจำนวนมากกว่านักศึกษาชาย จึงส่งผลให้ครูที่เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าครูเพศชาย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนรวมของผู้บริหารการศึกษาที่เป็นเพศหญิงพบว่ามีจำนวนน้อยกว่าเพศชายมากทั้งนี้เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมามิติทางสังคมไทยจะมองว่าผู้ชายควรมีบทบาทหลักในการเป็นผู้บริหารมากกว่าผู้หญิง จึงส่งผลให้ผู้ชายได้รับการส่งเสริมและผลักดันให้เป็นผู้บริหารการศึกษามากกว่าผู้หญิง อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันพยายามส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างชายหญิง โดยเปิดโอกาสและให้ความเชื่อมั่นในตัวผู้หญิงมากขึ้น และได้กำหนดเรื่องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศชายและหญิงไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ หลายมาตรา รวมทั้งในกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับ จึงมีแนวโน้มว่าในอนาคตผู้บริหารการศึกษาสูงสุดที่เป็นสตรีจะมีจำนวนมากขึ้น

เป้าหมายที่ 6 คุณภาพการศึกษา (Quality of Education)

ตัวชี้วัดที่ 56 ร้อยละของครูประถมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาตรงความต้องการ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และแบ่งตามเพศชายหญิง) (Number and percentage distribution of teachers by academic qualifications, by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education) and by gender)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 57 ร้อยละของครูที่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูตามมาตรฐานที่กำหนด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) และแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of trained teachers who are certified to teach according to national standards by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education) and by gender)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 58 สัดส่วนนักเรียนต่อครู โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Pupil/Teacher Ratio (PTR) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
- ปฐมวัย	25	25	-	-	-	-	25	25
- ประถมศึกษา	21	19	19	-	-	-	18	18
- มัธยมศึกษาตอนต้น	-	23	23	-	-	-	22	20
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	-	25	25	-	-	-	21	23

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2551	2553	2553	2554	2555
- ปฐมวัย	24	-	-	27	29
- ประถมศึกษา	-	-	-	-	-
- มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	22	22	21
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	-	-	-	18	-

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

สัดส่วนนักเรียนต่อครูระดับการศึกษาปฐมวัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ระดับประถมศึกษา มีแนวโน้มลดลง แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2551-2555 ไม่มีการรายงานตัวเลข สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีการรวมกับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งบางปีไม่มีการรายงานตัวเลข แต่เมื่อพิจารณาจำนวนนักเรียนต่อครูของปี พ.ศ. 2544 2545 2549 2550 และ 2554 โดยภาพรวมมีสัดส่วนที่ลดลง

ตัวชี้วัดที่ 59 สัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Pupil/Class Ratio (PCR) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
- ปฐมวัย	19.89	-	19.73	19.48	19.55	19.40
- ประถมศึกษา	22.09	-	20.21	20.17	20.18	19.98
- มัธยมศึกษาตอนต้น รวมกับ มัธยมศึกษาตอนปลาย	34.30	-	34.81	35.59	32.15	29.89

ที่มา : สถิติการศึกษาระดับย่อ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สัดส่วนของนักเรียนต่อห้องเรียนในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นรวมกับมัธยมศึกษาตอนปลายมีการลดจำนวนลงตามลำดับ ตั้งแต่ปี 2550 ถึงปี 2555 จำนวนนักเรียนลดลงจาก 19.89 เป็น 19.40 คน ตามลำดับ ส่วนระดับประถมศึกษาที่ลดลงจาก 22.09 เป็น 19.98 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นรวมกับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลดลงจาก 34.30 เป็น 29.89 คน เมื่อวิเคราะห์แล้วจะพบว่าการศึกษาทุกระดับมีสัดส่วนนักเรียนลดลงเกือบทุกปี โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นรวมกับมัธยมศึกษาตอนปลายมีการลดลงอย่างชัดเจน เนื่องจากปัญหาสัดส่วนของนักเรียนต่อห้องเรียนได้รับการแก้ไข แต่ขณะเดียวกันนักเรียนในระดับที่สูงขึ้นจะมีสัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียนที่สูงขึ้นเนื่องจากจำนวนโรงเรียนในระดับมัศึกษามีน้อยกว่าโรงเรียนระดับประถมศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 60 สัดส่วนตำราเรียนต่อนักเรียน โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) และแบ่งตามรายวิชา (Textbook/Pupil Ratio (TPR) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education) and by subject)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 61 ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาที่เป็นค่าตำราเรียนและค่าอุปกรณ์การเรียนอื่นๆ จากงบประมาณรัฐทั้งหมด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Current public expenditure on textbooks and other learning materials as a percentage of current public expenditure by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))

ปี (พ.ศ.)	2553	2554	2555
- จำนวน (ภาพรวมไม่แยกระดับการศึกษา)	2,610,384,200	2,542,200,700	2,578,521,500
- ร้อยละ (ภาพรวมไม่แยกระดับการศึกษา)	6.86	6.19	5.96

ที่มา : สำนักงบประมาณ

ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาที่เป็นค่าตำราเรียนและค่าอุปกรณ์การเรียนอื่นๆ จากงบประมาณรัฐทั้งหมด เป็นการนำเสนอในภาพรวมไม่มีการแยกระดับการศึกษาพบว่าในปี พ.ศ. 2553-2555 คิดเป็นร้อยละ 6.86, 6.19 และ 5.96 ซึ่งมีแนวโน้มลดลงทุกปีตามลำดับ เนื่องจากในเรื่องหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน ค่าวัสดุหนังสือ วารสารและตำราเรียน รัฐบาลมีนโยบายการใช้จ่าย

ตัวชี้วัดที่ 62 ร้อยละของค่าตอบแทนครูจากงบประมาณรายจ่ายของรัฐทั้งหมด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Teachers compensation as a percentage of current public expenditure by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education)) หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 63 ร้อยละของโรงเรียนที่มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of schools with improved water sources by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556
- จำนวน	6,438	6,498	6,928	7,644	8,016	8,516	8,973
- ร้อยละ	20	20.19	21.52	23.75	24.91	26.46	27.88

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

ในปี พ.ศ. 2550 กรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้รวบรวมข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งการสำรวจและตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานด้านแหล่งน้ำและระดับความรุนแรงของการขาดแคลนแหล่งน้ำและคุณภาพน้ำของโรงเรียนทั่วประเทศในพื้นที่ 75 จังหวัด โดยไม่รวมกรุงเทพมหานคร จำนวน 32,186 แห่ง พบว่าจำนวนกว่าร้อยละ 80 มีความขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคโดยเฉพาะในหน้าแล้ง (25,748 แห่ง) มีคุณภาพน้ำดื่มไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการอุปโภคบริโภค เนื่องจากมีปริมาณสารละลายในน้ำบางชนิดเกินมาตรฐานน้ำดื่ม เช่น ฟลูออไรด์ เหล็ก สารหนู คลอไรด์ และความกระด้างสูง หรือสารละลายโลหะหนักต่างๆ เป็นผลเสียต่อสุขภาพเด็กนักเรียน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2556 กรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้ดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อสนับสนุนระบบน้ำดื่มสะอาดให้กับโรงเรียนทั่วประเทศได้จำนวนทั้งสิ้น 2,535 แห่ง เมื่อรวมกับโรงเรียนที่มีน้ำที่มีคุณภาพแล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้ค่อย ๆ คลี่คลายปัญหานี้โดยลำดับและปัจจุบันโรงเรียนในต่างจังหวัดที่อยู่ห่างไกลมีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพได้ถึงร้อยละ 27.88 ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวยังไม่ได้รวมโครงการพระราชดำริ และโครงการที่ดำเนินการโดยงบประมาณของท้องถิ่น เช่น งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด และมีได้จัดเก็บข้อมูลแยกระดับการศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 64 ร้อยละของโรงเรียนที่มีระบบสุขาภิบาลที่มีคุณภาพ (เช่น ห้องน้ำแยกชายหญิง) โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of schools with improved sanitation facilities (i.e. with separate toilets for girls) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 65 ร้อยละของนักเรียนที่มีศักยภาพการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานชาติ (โดยเฉพาะการอ่านออกเขียนได้ การคำนวณ และทักษะชีวิตต่างๆ) โดยแบ่งตามชั้นปี (เช่น ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีสุดท้ายของระดับประถมศึกษา และชั้นปีที่ 8 หรือชั้นปีสุดท้ายของมัธยมศึกษาตอนต้น) (Percentage of pupils who have mastered nationally defined basic learning competencies (in particular literacy, numeracy and life skills) by grade (e.g. 3rd and last grade of primary education, and 8th grade or last grade of lower secondary education))

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
- การอ่านออกเขียนได้	24.47	24.75	25.16	25.54	12.88
- การคำนวณ	11.58	10.67	12.30	13.64	11.23
- ทักษะชีวิตต่าง ๆ	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ร้อยละของนักเรียนที่มีศักยภาพการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานชาติ หรือ ผลการประเมินระดับชาติ (National Test: NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ในเรื่องการอ่านออกเขียนได้และการคำนวณคะแนนยังอยู่ในระดับต่ำกว่าครึ่ง กล่าวคือได้คะแนนการอ่านออกเขียนได้เพียงร้อยละ 24.47 หากวิเคราะห์โดยรวมแล้วพบว่าคะแนนมีแนวโน้มต่ำลงเรื่อย ๆ จนในปี พ.ศ. 2555 เหลือเพียง 12.88 และคะแนนการคำนวณอยู่ในระดับต่ำมาก กล่าวคือคะแนนตั้งแต่ปี 2551-2555 มีคะแนนวิชาคณิตศาสตร์เฉลี่ยประมาณ 13.64-11.23 คะแนนเท่านั้น

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
- การอ่านออกเขียนได้	42.02	35.18	26.11	44.21	41.33
- การคำนวณ	47.72	37.29	38.21	46.61	36.62
- ทักษะชีวิตต่าง ๆ	-	48.22	48.75	53.51	51.29

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

หมายเหตุ : 1) จำนวนผู้เข้าสอบไม่รวมเด็กพิเศษตามที่สถานศึกษาแต่ละแห่งแจ้งไปยัง สทศ.

2) คะแนนการอ่านออกเขียนได้ใช้คะแนนภาษาไทยและภาษาอังกฤษรวมกันแล้วเฉลี่ย

3) คะแนนการคำนวณใช้คะแนนคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์

รวมกันแล้วเฉลี่ย

4) คะแนนทักษะชีวิตต่างๆ ใช้คะแนนเฉลี่ยของสังคมศึกษา สุขศึกษา ศิลปะ และงานอาชีพ

รวมกันแล้วเฉลี่ย

ในระดับชั้นประถมปีที่ 6 ใช้ผลสอบ O-net (Ordinary National Educational Test) เป็นตัววิเคราะห์ ในเรื่องการอ่านออกเขียนได้อยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าครึ่ง กล่าวคืออยู่ระหว่าง 26.11-44.21 คะแนน และมีแนวโน้มขึ้นลงแต่ปีที่แตกต่างกัน คะแนนการคำนวณต่ำกว่าครึ่งเช่นกัน และมีแนวโน้มขึ้นลงเล็กน้อยในแต่ละปี และคะแนนทักษะชีวิตต่าง ๆ มีแนวโน้มที่สูงขึ้นในปี พ.ศ. 2554-2555 มีคะแนนเกินครึ่ง กล่าวคือได้คะแนน 53.51 และ 51.29 คะแนน

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
- การอ่านออกเขียนได้	36.76	28.95	29.50	39.3	41.60
- การคำนวณ	36.05	27.61	26.17	32.14	31.16
- ทักษะชีวิตต่าง ๆ	41.42	40.80	47.09	46.10	48.62

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

หมายเหตุ : 1) จำนวนผู้เข้าสอบไม่รวมเด็กพิเศษตามที่สถานศึกษาแต่ละแห่งแจ้งไปยัง สทศ.

2) คะแนนการอ่านออกเขียนได้ใช้คะแนนภาษาไทยและภาษาอังกฤษรวมกันแล้วเฉลี่ย

3) คะแนนการคำนวณใช้คะแนนคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์

รวมกันแล้วเฉลี่ย

4) คะแนนทักษะชีวิตต่างๆ ใช้คะแนนเฉลี่ยของสังคมศึกษา สุขศึกษา ศิลปะ และงานอาชีพ

รวมกันแล้วเฉลี่ย

ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้ผลสอบ O-net (Ordinary National Educational Test) เป็นตัววิเคราะห์ เรื่องการอ่านออกเขียนได้อยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าครึ่ง กล่าวคืออยู่ระหว่าง 36.76-41.6 คะแนน และมีแนวโน้มขึ้นลงแต่ละปีที่แตกต่างกัน คะแนนการคำนวณต่ำกว่าครึ่งเช่นกัน และมีแนวโน้มขึ้นลงเล็กน้อยในแต่ละปีที่แตกต่างกัน และคะแนนทักษะชีวิตต่าง ๆ มีแนวโน้มที่สูงขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2554 มีคะแนน 46.10 และพ.ศ. 2555 มีคะแนน 48.62

ตัวชี้วัดที่ 66 จำนวนปีที่คาดว่าจะเด็กจะได้เรียนในโรงเรียน (School life expectancy)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
จำนวนปี (ระดับปฐมวัย)	2.7	2.8	2.8	-	2.9	2.8	2.6	2.6

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
จำนวนปี (ระดับปฐมวัย)	2.7	2.8	2.9	3	3

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

จำนวนปีที่คาดว่าจะเด็กจะได้เรียนในโรงเรียนระดับปฐมวัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2555 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอันดับตั้งแต่ 2.7 ปี จนถึงปี พ.ศ.2554 เด็กไทยได้เข้าเรียนระดับปฐมวัยถึง 3 ปี

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
จำนวนปี (ประถมศึกษา)	-	-	-	-	-	-	-	7.5

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
จำนวนปี (ประถมศึกษา)		-	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

จำนวนปีที่คาดว่าเด็กจะได้เรียนในโรงเรียนในระดับประถมศึกษาที่มีตัวเลขเพียงปี พ.ศ. 2550 เป็นจำนวน 7.5 ปี

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
จำนวนปี (มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย)	9.5	9.7	-	9.9	10.1	10.0	10.2	10.1

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย	10.0	-	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

จำนวนปีที่คาดว่าเด็กจะได้เรียนในโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในระหว่างปี พ.ศ. 2543-2551 อยู่ระหว่าง 9.5-10.2 ปี ซึ่งมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายการศึกษาฟรี 15 ปี แม้ว่าในปี พ.ศ. 2552-2555 จะไม่มีการเสนอตัวเลขก็ตาม สามารถวิเคราะห์แนวโน้มได้ว่าจะมีจำนวนปีที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากนโยบายการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาการให้เรียนฟรี 15 ปี เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง

ตัวชี้วัดที่ 67 ร้อยละของครูที่มีชั่วโมงสอนครบตามเกณฑ์ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of teachers who fulfilled required instructional hours by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

นโยบายการศึกษาของรัฐบาลได้ประกาศไว้อย่างชัดเจนในการเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีประเด็นการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย อันประกอบด้วยการยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติที่บรรจุความรู้ที่ก้าวหน้าและได้มาตรฐานทั้งความรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการอ่าน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น จัดให้มีระบบการจัดการความรู้ ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับชั้นโดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ ขจัดการไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย จัดให้มีครูเพียงพอในทุกห้องเรียน เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ร้อยละของนักเรียนที่มีศักยภาพการเรียนรู้อัตโนมัติพื้นฐานตามมาตรฐานชาติไม่ว่าจะเป็นเรื่องการอ่านออกเขียนได้ การคำนวณ และทักษะชีวิตต่างๆ คะแนนต่ำกว่าครึ่งในเกือบทุกระดับการศึกษา มีเพียงเรื่องทักษะชีวิตต่างๆ ของระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้นที่มีคะแนนเกินครึ่งในปี พ.ศ. 2554-2555 แม้ผลจะออกมาเช่นนี้ แต่เนื่องจากวิชาที่จัดสอบของประเทศไทยไม่ได้ใช้มาตรฐานเดียวกับที่ยูเนสโกกำหนด เพราะประเทศไทยไม่ได้สอบเพียง 3 วิชา แต่สอบวิชาอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น คะแนนที่ปรากฏจึงไม่น่าจะสอดคล้องกับที่ยูเนสโกกำหนด นอกจากนั้น ตัวชี้วัดบางตัวไม่มีข้อมูล เช่น ตัวชี้วัดที่ 56 ร้อยละของครูประถมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาตรงความต้องการ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา แม้ประเทศไทยยังไม่มีเก็บข้อมูล แต่ในความเป็นจริงครูผู้สอนของประเทศไทยเกือบร้อยละ 100 สำเร็จการศึกษามาโดยตรง ส่วนผู้ที่ไม่สำเร็จวิชาซีพครูก็กผ่านการฝึกอบรมวิชาซีพครูตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่าประเทศไทยดำเนินการแล้วร้อยละ 100 ส่วนในเรื่องสุขอนามัยที่ยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูล เช่น ตัวชี้วัดที่ 64 ร้อยละของโรงเรียนที่มีระบบสุขาภิบาลที่มีคุณภาพ (เช่น ห้องน้ำแยกชายหญิง) ประเทศไทยดำเนินการได้ในระดับประมาณร้อยละกว่า 60 แล้ว (แต่ยังไม่ได้ใส่ไว้ในรายงาน เนื่องจากมีเพียงข้อมูลปี พ.ศ. 2548 และปัจจุบันน่าจะดำเนินการได้มากกว่านี้) ซึ่งเกณฑ์การประเมินวัดจากเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ส่วนเรื่องงบประมาณแม้ว่าประเทศไทยได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาเกินร้อยละ 20 ของงบประมาณแผ่นดินก็ตาม แต่งบประมาณส่วนใหญ่จัดไปที่ค่าจ้างเงินเดือนของครูผู้สอน โดยภาครัฐก็มีความพยายามที่จะให้ครูได้รับการพัฒนาคุณภาพของตนเอง โดยมีการวัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นตัวแปรหนึ่งในการเพิ่มคุณภาพทางการศึกษาให้ดีขึ้น

โดยภาพรวมของเป้าหมายที่ 6 คุณภาพทางการศึกษาประเทศไทยยังดำเนินการได้ไม่ดีเท่าเป้าหมาย 2- 5 แต่รัฐบาลและสังคมไทยมีความพยายามที่จะผลักดันให้คุณภาพการศึกษาไทยเพิ่มสูงขึ้น โดยมีการปฏิรูปครู ปฏิรูปหลักสูตร อย่างต่อเนื่อง แต่ก็เป็นที่ทราบกันว่าการศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา และต้องใช้เวลาพยายามในการร่วมมือกันพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมของทุกภาคส่วนของสังคมไทย

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All – EFA) ของประเทศไทย ที่ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ.1990) จากการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) ณ จอมเทียน พัทยา ประเทศไทย อันเนื่องมาจากการเกิดวิกฤติการณ์ด้านการศึกษาขึ้นอย่างมากมายทั่วโลกโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา ที่ประชุมจึงได้ร่วมกันประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education for All) หรือปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) โดยได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชนไว้ 6 เป้าหมาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) มีการประชุมเพื่อติดตามผลการดำเนินการตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน (World Education Forum) ที่กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล ผลปรากฏว่าประเทศสมาชิกยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ที่ประชุมจึงได้ปรับเป้าหมายการบรรลุการศึกษาเพื่อปวงชนใหม่ภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ไว้ในกรอบปฏิญญาดาการ์ 6 เป้าหมายประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 51 ตัว และต่อมาได้มีการปรับเป้าหมายทั้ง 6 ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น คือ เป้าหมายที่ 1) การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย เป้าหมายที่ 2) การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป้าหมายที่ 3) การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ เป้าหมายที่ 4) การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ เป้าหมายที่ 5) ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิงและเป้าหมายที่ 6) คุณภาพการศึกษา และต่อมาได้มีการปรับเพิ่มจำนวนตัวชี้วัดจาก 51 ตัวเป็น 67 ตัว

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาของชาติ และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศริเริ่มในการรับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนเป็นครั้งแรก ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการดำเนินงานขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 เป้าหมาย จึงได้จัดทำรายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก : ประเทศไทย โดยได้รวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดทั้ง 67 ตัว และสรุปวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน 6 เป้าหมาย ได้ดังนี้

เป้าหมายที่ 1) การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Care and Education)

การดูแลและการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยของประเทศไทย นับตั้งแต่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา นโยบายของรัฐได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก โดยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2545-2549 ขึ้นเป็นครั้งแรก คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2555 ได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555 – 2559 และต่อมาในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2556 มีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555 – 2559

จากการติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมายการดูแล และการศึกษาศึกษาเด็กปฐมวัยพบว่าประเทศไทยสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยมีอัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัยและในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอื่นๆ ของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในระดับการศึกษาปฐมวัยเกินร้อยละ 100 นอกจากนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ผลักดันแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) พ.ศ. 2555-2559 ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2555 และต่อมาได้มีมติให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2556 ที่ผ่านมา

(รายละเอียดปรากฏในเอกสาร เรื่อง การดูแลและการศึกษาศึกษาเด็กปฐมวัย Early Childhood Care and Education (Global Monitoring Report : Goal 1)) ซึ่งจัดทำโดยสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา)

เป้าหมายที่ 2) การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (UPE/UBE (Universal Primary/Basic Education))

นับตั้งแต่การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนและปฏิญญาจอมเทียนใน พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) ประเทศไทยภายใต้การนำของรัฐบาลในยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ให้สิทธิและขยายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับประถมศึกษา และการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กไทย ตลอดจนเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ จากตัวชี้วัดต่าง ๆ ในเป้าหมายที่ 2 นี้ พบว่า ประเทศไทยใกล้จะบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนในระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (UPE/UBE (Universal Primary/Basic Education)) โดยเฉพาะอัตราการเข้าเรียนและการเข้าเรียนใหม่ของผู้เรียนในประเทศไทยที่มีจำนวนมากกว่าร้อยละ 100 นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ทั้งนี้ เนื่องจากได้นับรวมประชากรที่เข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีได้อยู่ในกลุ่มอายุ 6 ปี ซึ่งเป็นอายุแรกเข้าของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และยังสามารถนับรวมผู้เข้าใหม่ที่เป็นเด็กต่างด้าว เด็กด้อยโอกาส เด็กไร้สัญชาติ หรือชนกลุ่มน้อยที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ในเรื่องอัตราการเลื่อนชั้นเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ในช่วงปี พ.ศ. 2542 - 2554 อยู่ระหว่างร้อยละ 98.32-100.98 อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาต่อจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนในชั้นปีสุดท้ายของประถมศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นผู้เข้าชั้นอยู่ระหว่างร้อยละ 97.22-100.29 และ ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานต่องบประมาณการศึกษาทั้งหมดเป็น 66.91-76.04 จากตัวชี้วัดดังกล่าวจะเห็นว่าประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างยิ่ง

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งครอบคลุมการศึกษาระดับประถมศึกษา เกี่ยวข้องกับนโยบายและกฎหมายมากมาย ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในแต่ละฉบับที่ผ่านมาจนถึงฉบับปัจจุบัน อาทิเช่น รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 43 ได้ระบุว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ส่วนในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้เกิดการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายการศึกษาฉบับหนึ่งที่คุ้มครองสิทธิการเข้ารับการศึกษาภาคบังคับให้แก่ผู้เรียน โดยการศึกษาภาคบังคับมีระยะเวลา 9 ปี และหมายรวมถึงการศึกษาระดับประถมศึกษาด้วยเช่นกัน เด็กทุกคนในประเทศไทยจึงได้รับการประกันว่าจะต้องได้เรียนในระดับประถมศึกษาและต่อเนื่องไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

รัฐบาลไทยในยุคต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก โดยพิจารณาเห็นว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะระดับประถมศึกษา มีความสำคัญในการบ่มเพาะความรู้ทางวิชาการ คุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน สำหรับรัฐบาลในปัจจุบัน ได้มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา โดยเน้นการสร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกาย และการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมายที่ 3) การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่

รัฐบาลแต่ละยุคได้ให้ความสำคัญในการเรียนรู้และการรู้หนังสือของเยาวชนและผู้ใหญ่ และเห็นว่าการรู้หนังสือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีนโยบายส่งเสริมการอ่านโดยพัฒนาระดับขีดความสามารถในการอ่านของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน

จากการติดตามตัวชี้วัดในเป้าหมายที่ 3 พบว่า ตัวชี้วัดอัตราการรู้หนังสือของเยาวชน (15-24 ปี) ทั้งเพศชายและเพศหญิงในปี พ.ศ. 2543 และปี พ.ศ. 2548 มีอัตราการรู้หนังสือถึงร้อยละ 97.6 – 98.9 ซึ่งถือว่าอัตราการรู้หนังสือของเยาวชนอยู่ในระดับการรู้หนังสือเกือบถึงร้อยละ 100

โดยภาพรวมแล้ว รัฐบาลสามารถจัดการศึกษาในเป้าหมายนี้ได้ค่อนข้างสำเร็จ และรัฐบาลแต่ละยุคได้ให้ความสำคัญในการเรียนรู้และการรู้หนังสือของเยาวชนและผู้ใหญ่ และเห็นว่าการรู้หนังสือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีนโยบายส่งเสริมการอ่านโดยพัฒนาระดับขีดความสามารถในการอ่านของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน

รัฐบาลยังได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยผลักดันให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายวิชาชีพ ซึ่งเห็นได้จากเป้าหมายที่ 3 ตัวชี้วัดอัตราการได้เรียนในระดับมัศึกษามีจำนวนเกินร้อยละ 60

ด้านอาชีวศึกษา รัฐบาลไทยยังมีนโยบายส่งเสริมการอาชีวศึกษามาโดยตลอด เนื่องจากเห็นว่าอาชีวศึกษามีความสำคัญในการสร้างอาชีพและสร้างแรงงานฝีมืออันมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม รัฐบาลในแต่ละยุคพยายามผลักดันให้นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสายอาชีวศึกษามากขึ้น พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มีส่วนผลักดันที่ให้ผู้เรียนเข้ามาเรียนสายอาชีวศึกษามากขึ้น โดยกำหนดจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบ

การศึกษานอกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้ศึกษาถึงระดับปริญญาตรีเทียบเท่าสายสามัญ

นอกจากนี้ รัฐบาลในยุคปัจจุบัน มีนโยบายจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม และสนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนสามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพ โดยให้สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละอาชีพ รวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชนเพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและการสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน โดยดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมการศึกษาสายอาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและสามารถมีรายได้สูงตามความสามารถ

เป้าหมายที่ 4) ยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ (Improving Adult Literacy Level)

รัฐบาลแต่ละยุคได้ให้ความสำคัญในการเรียนรู้และการรู้หนังสือของเยาวชนและผู้ใหญ่ และเห็นว่าการรู้หนังสือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีนโยบายส่งเสริมการอ่านโดยพัฒนาระดับขีดความสามารถในการอ่านของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน จากการติดตามตัวชี้วัดในเป้าหมายที่ 4 พบว่าอัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปีและมากกว่า 15 ปีขึ้นไป) ของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 90.5 - 95.6 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในกว่า 200 ประเทศ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างเพศแล้ว พบว่าเพศชายมีอัตราการรู้หนังสือมากกว่าเพศหญิงอยู่เล็กน้อย นอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้พัฒนาหลักสูตรหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของบุคคลทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องไปจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา โดยแบ่งเป็นหลักสูตรใหญ่ 2 หลักสูตร คือ การศึกษานอกระบบหรือการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษาต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2551-2555 ได้จัดให้มีหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่อิงตามการศึกษาในระบบ และจัดให้มีหลักสูตรย่อยภายใต้หลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาต่อเนื่อง ดังนี้

- พ.ศ. 2552 เริ่มจัดให้มีการประเมินเทียบระดับการศึกษามิตมีความรู้ความคิด
- พ.ศ. 2553 จัดให้มีหลักสูตรการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา
- พ.ศ. 2554 จัดหลักสูตรระยะสั้น OTOP mini MBA
- พ.ศ. 2555 เริ่มใช้หลักสูตร English programme และจัดให้มีการประเมินประชาชนให้จบ

มัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายใน 8 เดือน ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลชุดปัจจุบัน และขณะนี้กำลังดำเนินการจัดทำกฎกระทรวงเพื่อประกาศใช้อย่างเป็นทางการต่อไป

รัฐบาลยังได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยผลักดันให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายวิชาชีพ ซึ่งเห็นได้จากเป้าหมายที่ 3 ตัวชี้วัดอัตราการได้เรียนในระดับมัศึกษามีจำนวนเกินร้อยละ 60

เป้าหมายที่ 5) ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง (Gender Parity and Equality in Education)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในมาตรา 30 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลหรือเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

จากการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ และจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลให้ระบบการศึกษาของประเทศไทยได้รับการพัฒนา และเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งชายและหญิง สามารถเข้าถึงการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ระบุให้การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิ และโอกาสเสมอภาค ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และจากพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 บังคับให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่มีเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 6 ทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี และนโยบายประเทศ ด้านจัดบริการการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส (พ.ศ. 2547) กำหนดเงื่อนไขว่าประชากรสัญชาติไทยและไม่ใช่นักศึกษาไทยควรได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน การริเริ่มทุนกู้ยืมทางการศึกษา การก่อตั้งนโยบายโครงการเรียนฟรี 15 ปีในปี พ.ศ. 2552 การส่งเสริมการศึกษาดูตลอดชีวิต การศึกษาระดับอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมได้รับการพัฒนาปรับปรุง และการรักษาอัตราและการเพิ่มค่าเฉลี่ยของปีการศึกษา จึงมีผลให้เด็กชาย และเด็กหญิง มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งนับว่าเป็นการขจัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ในการศึกษาได้บรรลุตามข้อตกลง และตามเป้าหมายแห่งสหประชาชาติของประเทศไทย พ.ศ. 2554 และบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนตามเป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง

ทั้งนี้ จากสถิติทางด้านการศึกษาของประเทศไทย พบว่าผู้หญิงจบการศึกษาในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยกว่าผู้ชาย สตรีและเยาวชนสตรีไทยมีโอกาสในการเข้ารับการศึกษาระดับสูงขึ้นไป โดยมีอัตราการเข้าเรียนสูงกว่าบุรุษในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา และจากดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศด้านต่างๆ มีค่าใกล้เคียงกับ 1 โดยบางตัวอาจจะต่ำกว่า 1 หรือมากกว่า 1 แต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าประเทศไทยมีความเสมอภาคทางเพศด้านการศึกษา

อย่างไรก็ตาม จากจำนวนครูทั้งหมดในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549- 2555 พบว่าประเทศไทยมีครูเพศหญิงมากกว่าครูเพศชายในทุกๆระดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากเมื่อพิจารณาจากสถิติข้อมูลตัวบ่งชี้คือจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบว่านักศึกษาเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชายเกือบทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะสายทางการศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าเมื่อจำนวนนักศึกษาหญิงสายการศึกษามีจำนวนมากกว่านักศึกษาชาย จึงส่งผลให้ครูที่เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าครูเพศชาย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนรวมของผู้บริหารการศึกษาที่เป็นเพศหญิงพบว่ามีจำนวนน้อยกว่าเพศชายมากทั้งนี้เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาทิศทางสังคมไทยจะมองว่าผู้ชายควรมีบทบาทหลักในการเป็นผู้บริหารมากกว่าผู้หญิง จึงส่งผลให้ผู้ชายได้รับการส่งเสริมและผลักดันให้เป็นผู้บริหารการศึกษามากกว่าผู้หญิง อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันพยายามส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างชายหญิง โดยเปิดโอกาสและให้ความเชื่อมั่นในตัวผู้หญิงมากขึ้น และได้กำหนดเรื่องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศชายและหญิงไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ หลายมาตรา รวมทั้งในกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับ จึงมีแนวโน้มว่าในอนาคตผู้บริหารการศึกษาสูงสุดที่เป็นสตรีจะมีจำนวนมากขึ้น

เป้าหมายที่ 6) คุณภาพการศึกษา (Quality of Education)

นโยบายการศึกษาของรัฐบาลได้ประกาศไว้อย่างชัดเจนในการเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีประเด็นการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย อันประกอบด้วยการยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติที่บรรจุความรู้ที่ก้าวหน้าและได้มาตรฐานทั้งความรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการอ่าน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น จัดให้มีระบบการจัดการความรู้ ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับชั้นโดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ ขจัดการไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย จัดให้มีครูเพียงพอในทุกห้องเรียน เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ร้อยละของนักเรียนที่มีศักยภาพการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานชาติไม่ว่าจะเป็นเรื่องการอ่านออกเขียนได้ การคำนวณ และทักษะชีวิตต่างๆ คะแนนต่ำกว่าครึ่งในเกือบทุกระดับการศึกษา มีเพียงเรื่องทักษะชีวิตต่าง ๆ ของระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้นที่มีคะแนนเกินครึ่งในปี พ.ศ. 2554-2555 แม้ผลจะออกมาเช่นนี้ แต่เนื่องจากวิชาที่จัดสอบของประเทศไทยไม่ได้ใช้มาตรฐานเดียวกับที่ยูเนสโกกำหนด เพราะประเทศไทยไม่ได้สอบเพียง 3 วิชา แต่สอบวิชาอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น คะแนนที่ปรากฏจึงไม่น่าจะสอดคล้องกับที่ยูเนสโกกำหนด นอกจากนั้น ตัวชี้วัดบางตัวไม่มีข้อมูล เช่น ตัวชี้วัดที่ 56 ร้อยละของครูประถมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาตรงความต้องการ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา แม้ประเทศไทยยังไม่มีเก็บข้อมูล แต่ในความเป็นจริงครูผู้สอนของประเทศไทยเกือบร้อยละ 100 สำเร็จการศึกษามาโดยตรง ส่วนผู้ที่สำเร็จวิชาชีพครูก็ผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพครูตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่าประเทศไทยดำเนินการแล้วร้อยละ 100 ส่วนในเรื่องสุขอนามัยที่ยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูล เช่น ตัวชี้วัดที่ 64 ร้อยละของโรงเรียนที่มีระบบสุขาภิบาลที่มีคุณภาพ (เช่น ห้องน้ำแยกชายหญิง) ประเทศไทยดำเนินการได้ในระดับประมาณร้อยละกว่า 60 แล้ว (แต่ยังไม่ได้ใส่ไว้ในรายงาน เนื่องจากมีเพียงข้อมูลปี พ.ศ. 2548 และปัจจุบันน่าจะดำเนินการได้มากกว่านี้) ซึ่งเกณฑ์การประเมินวัดจากเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ส่วนเรื่องงบประมาณแม้ว่าประเทศไทยได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาเกินร้อยละ 20 ของงบประมาณแผ่นดินก็ตาม แต่งบประมาณส่วนใหญ่จัดไปที่ค่าจ้างเงินเดือนของครูผู้สอน โดยภาครัฐก็มีความพยายามที่จะให้ครูได้รับการพัฒนาคุณภาพของตนเอง โดยมีการวัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นตัวแปรหนึ่งในการเพิ่มคุณภาพทางการศึกษาให้ดีขึ้น

โดยภาพรวมของเป้าหมายที่ 6 คุณภาพทางการศึกษาประเทศไทยยังดำเนินการได้ไม่ดีเท่าเป้าหมาย 2- 5 แต่รัฐบาลและสังคมไทยมีความพยายามที่จะผลักดันให้คุณภาพการศึกษาไทยเพิ่มสูงขึ้น โดยมีการ

ปฏิรูปครู ปฏิรูปหลักสูตร อย่างต่อเนื่อง แต่ก็เป็นที่ทราบกันว่าการศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา และต้องใช้ความพยายามในการร่วมมือกันพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมของทุกภาคส่วนของสังคมไทย

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานผลักดันการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนเป็นพันธกรณีที่ทั่วโลกจะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน นับตั้งแต่การประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนที่จอมเทียน ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) และจากการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 1 (The First Global Education for All Monitoring Meeting) ซึ่งมีข้อเสนอต่างๆ เช่น การเสนอให้ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญต่อการดำเนินนโยบายเพื่อให้มั่นใจได้ว่าเด็กและเยาวชนทุกคน จะได้รับการศึกษาแบบการเรียนรู้ โดยไม่คำนึงถึงความมั่งคั่ง เพศ เชื้อชาติ ความพิการ และที่อยู่อาศัย การเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกยูเนสโกกำหนดการดำเนินการที่เร่งด่วนเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนภายในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ.2015) การแสวงหาแหล่งงบประมาณใหม่ๆ เช่น การจัดมาตรการทางภาษี การเพิ่มหุ้นส่วนทางการศึกษา การเพิ่มการลงทุนทางการศึกษาเพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมระยะยาว หรือการเสนอให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ คงการจัดสรรงบประมาณให้แก่การศึกษา ด้วยการเรียกร้องให้หน่วยงานดำเนินการด้านการศึกษาเพื่อปวงชน รวมทั้งการสนับสนุนให้ภาคเอกชนยังคงมีส่วนร่วม และสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เป็นต้น

ในส่วนของประเทศไทย จากการติดตามการดำเนินงานการศึกษาเพื่อปวงชนมาโดยตลอด หลังจากการประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education for All) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) จนถึงปัจจุบัน มีข้อเสนอแนะตามเป้าหมายทั้ง 6 เป้าหมาย ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Care and Education) (รายละเอียดปรากฏในเอกสาร เรื่อง การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย Early Childhood Care and Education (Global Monitoring Report : Goal 1) ซึ่งจัดทำโดยสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา)

เป้าหมายที่ 2 การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (UPE/UBE (Universal Primary/Basic Education)) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อเด็กไทยโดยเฉพาะกลุ่มเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ เด็กต่างด้าวทุกคนที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในประเทศไทยได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงในอัตราร้อยละ 100

เป้าหมายที่ 3 การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ (Meeting the Needs of Youths and Adults)

3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมสร้างภาพลักษณ์ของการอาชีวศึกษาไทยให้เป็นสายวิชาชีพที่เด็กและเยาวชนสำเร็จการศึกษาแล้วมีงานทำ เพื่อให้ผู้ปกครองและผู้เรียนมีความมั่นใจในคุณภาพ และความปลอดภัยของการเข้าศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา

3.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษามีครูเพียงพอกับความต้องการ

เป้าหมายที่ 4 การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ (Improving Adult Literacy Level)

4.1 รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยให้แก่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มากขึ้น

4.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรแก้ปัญหาการขาดแคลนครู หรือการหาผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในสายอาชีพมาเป็นผู้สอนให้แก่การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้เพียงพอกับความต้องการ

เป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง (Gender Parity and Equality in Education)

5.1 ควรส่งเสริมให้สตรีไทยได้มีบทบาทในการเป็นผู้นำ ผู้บริหาร และเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น

5.2 ในการแต่งตั้งผู้บริหารการศึกษาควรคำนึงถึงสัดส่วนระหว่างชายหญิงให้ใกล้เคียงกัน

เป้าหมายที่ 6 คุณภาพการศึกษา (Quality of Education)

6.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาครูซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเพิ่มคุณภาพการศึกษา เช่น ปัญหาการขาดแคลนครู และควรพัฒนาคุณภาพครูอย่างจริงจัง

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ให้แก่เด็กไทยอย่างจริงจัง

นอกจากนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 เป้าหมาย ควรต้องมีการจัดเก็บข้อมูลสถิติตัวชี้วัดต่างๆ ให้ครบถ้วนเป็นระบบ และเป็นปัจจุบัน โดยมีการแบ่งปันข้อมูลกันระหว่างหน่วยงานอย่างเปิดเผย เพื่อให้เห็นความชัดเจนของปัญหาอุปสรรค ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมกันแก้ไข และพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนต่อไป

ภาคผนวก

ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Key EFA Indicators) 2015

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
เป้าหมายที่ 1 การดูแลและ การศึกษาเด็ก ปฐมวัย Goal 1: ECCE (Early Childhood Care and Education)	1.	อัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัยและในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอื่นๆ ของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในระดับการศึกษาปฐมวัย โดยแบ่งตามเพศชายหญิง Gross (Enrolment Ratio (GER) in pre-primary education and other ECCE programmes by gender)		
	2.	ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เคยผ่านการเรียนในระดับปฐมวัยมาก่อน โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of new entrants to primary Grade 1 who have attended some form organized ECCE programme by gender)		
	3.	ร้อยละของนักเรียนที่เข้าเรียนระดับปฐมวัยในสถานศึกษาระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่น ๆ ที่จัดโดยเอกชน จากนักเรียนทั้งหมดที่เข้าเรียนระดับปฐมวัยและในหลักสูตรปฐมวัยอื่น ๆ (Enrolment in private pre-primary education and other private ECCE programmes as a percentage of total enrolment in pre-primary education and other ECCE programmes)		
	4.	ร้อยละของครูที่สอนในระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่น ๆ ซึ่งเป็นครูที่ได้รับใบอนุญาตให้สอนในระดับปฐมวัย โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of trained teachers in pre-primary education and other ECCE programmes with required academic qualifications to teach at pre-primary education and/or ECCE according to national standards by gender)		
	5.	ร้อยละของงบประมาณสำหรับการศึกษาระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่น ๆ จากงบประมาณด้านการศึกษาทั้งหมด (Public expenditure on pre-primary education and other ECCE programmes as a percentage of total public expenditure on education)		
	6.	สัดส่วนนักเรียนต่อครูในระดับปฐมวัย (และ/หรือ สัดส่วนเด็กต่อผู้ดูแลเด็กในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอื่น ๆ (Pupil/Teacher Ratio (PTR) in pre-primary education (and/or Children-Caregiver Ratio in early childhood care programmes))		
เป้าหมายที่ 2 การศึกษา ระดับประถม ศึกษา/ การศึกษาขั้น พื้นฐาน Goal 2: UPE/UBE (Universal	7.	อัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษาของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งแยกตามเพศชายหญิง (Gross Intake Rate (GIR) in primary education by gender)	✓	
	8.	อัตราการเข้าเรียนใหม่สุทธิของผู้เรียนที่มีอายุตามเกณฑ์เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Net Intake Rate (NIR) in primary education by gender)	✓	
	9.	อัตราการได้เรียนในระดับประถมศึกษาของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Gross Enrolment Ratio (GER) in	✓	

จัดทำโดย
สำนัก
มาตรฐาน
การศึกษา
และ
พัฒนาการ
เรียนรู้

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
Primary/ Basic Education)		primary education by gender)		
	10.	อัตราการได้เรียนสุทธิของผู้เรียนในวัยระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา (Net Enrolment Ratio) โดยแบ่งแยกตามเพศชายหญิง (คิดเป็นร้อยละ) (Net Enrolment Ratio (NER) in primary education by gender)	✓	
	11.	อัตราการได้เรียนสุทธิที่ปรับปรุงใหม่ของผู้เรียนในวัยระดับประถมศึกษาต่อประชากรวัยเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Adjusted net enrolment ratio (ANER) by gender)	✓	
	12.	ร้อยละของนักเรียนซ้ำชั้นในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Percentage of primary school repeaters by grade and gender)		✓
	13.	อัตราการซ้ำชั้นของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Repetition Rate (RR) in primary school by grade and gender)		✓
	14.	อัตราการเลื่อนชั้นเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Promotion Rate (PR) in primary school by grade and gender)	✓	
	15.	อัตราการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Dropout Rate (DR) in primary education by grade and gender)	✓	
	16.	อัตราการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประถมศึกษา (ในทุกชั้นปี) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Dropout Rate (DR) in primary education (all grades) by gender)	✓	
	17.	อัตราการเหลือรอดของนักเรียนที่อยู่จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Survival Rate to Grade 5 in primary education by gender)	✓	
	18.	อัตราการเหลือรอดของนักเรียนจนถึงชั้นปีสุดท้ายของระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Survival rate to last grade in primary education by gender)	✓	
	19.	อัตราการเรียนจบของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าเรียนตั้งแต่ชั้นปีแรกและคาดว่าจะเรียนจบชั้นประถมศึกษา (Cohort Completion Rate for Primary Education – CCR)	✓	
20.	อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาต่อจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนในชั้นปีสุดท้ายของประถมศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นผู้ซ้ำชั้น (Effective Transition Rate (ETR) from primary to general secondary education by gender)	✓		
21.	จำนวนและร้อยละของครูที่สอนระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่ง			

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
		ตามระดับคุณวุฒิ และได้รับใบอนุญาตในการสอนระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Number and percentage of teachers in primary/basic education by level of academic qualification, and with required academic qualifications to teach at primary education level according to national standards by gender)	✓	
	22.	ร้อยละของครูที่ได้รับการอบรมสอนระดับประถมศึกษา/ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of trained teachers in primary/ basic education by gender)		✓
	23.	สัดส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Pupil/Teacher Ratio (PTR) in primary/basic education)	✓	
	24.	ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP) (Total public expenditure on education as a percentage of GNP/GDP)	✓	
	25.	ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาต่องบประมาณของรัฐทั้งหมด (Total public expenditure on education as a percentage of total government expenditure)	✓	
	26.	ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานต่องบประมาณการศึกษาทั้งหมด (Public expenditure on primary/basic education as a percentage of total public expenditure on education)	✓	
	27.	งบประมาณรัฐสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (Public current expenditure on primary education as a percentage of GNP/GDP)	✓	
	28.	ร้อยละของงบประมาณรัฐสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานตามรายหัวนักเรียน ต่อรายได้มวลรวมประชาชาติ (GNP per capita) และต่อรายได้ต่อหัวของประชากร (Public current expenditure on primary education per pupil as a percentage of GNP/GDP per capita)	✓	
	29.	ร้อยละของโรงเรียนที่จัดสอนในระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Percentage of primary/basic schools offering complete primary/basic education)	✓	
	30.	ร้อยละของโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่น/ภาษาแม่ (Percentage of primary schools offering instruction in local language(s)/mother tongue)		✓

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
	31.	ร้อยละของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยจำแนกตามระยะเวลาเดินทางจากบ้านของนักเรียนไปยังโรงเรียน (Percentage distribution of primary school students by duration of travel between home and school)		✓
เป้าหมายที่ 3 ตอบสนอง ความต้องการ การเรียนรู้ของ เยาวชนและ ผู้ใหญ่ Goal 3: Meeting the Needs of Youths and Adults	32.	อัตราการรู้หนังสือของเยาวชน (15-24 ปี) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Youth (15-24 years old) literacy rates by gender)	✓	
	33.	จำนวนและร้อยละของเยาวชน (15-24 ปี) และผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปีขึ้นไป) โดยแบ่งแยกตามระดับการศึกษาที่ได้รับขั้นสูงสุดและตามเพศชายหญิง (Number and percentage distribution of youth (aged 15-24) and adults (aged 15+) by educational attainment (highest level of education completed or attained e.g. primary, lower secondary, upper secondary, tertiary) and by gender)	✓	
	34.	อัตราการได้เรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (สายสามัญ สายเทคนิคและอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการฝึกอบรมทักษะ โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Gross Enrolment Ratio) Gross Enrolment Ratio (GER) in secondary education by type of programme (general; technical and vocational education and training; non-formal education and skill training) and by gender)	✓	
	35.	อัตราการได้เรียนสุทธิที่ปรับปรุงใหม่ของผู้เรียนในวัยระดับมัธยมศึกษาต่อประชากรวัยเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (สายสามัญ สายเทคนิคและอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการฝึกอบรมทักษะ โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Adjusted net enrolment ratio (ANER) in secondary education by type of programme (general; technical and vocational education and training; non-formal education and skill training) and by gender)		✓
	36.	จำนวนและร้อยละของศูนย์/หลักสูตรอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทักษะสำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ โดยแบ่งตามประเภทการศึกษา (ในระบบ และ/หรือ นอก ระบบ) (Number and percentage distribution of technical/vocational education and skills training (TVET) centres and/or programmes for young people and adults by type (formal and/or non-formal))	✓	
	37.	ร้อยละของนักเรียนทั้งหมดที่ได้เรียนในระดับอาชีวศึกษาต่อประชากรวัยเรียนในระดับอาชีวศึกษา (Number and percentage distribution of young people and adults enrolled in different types of technical/vocational education and skills training (TVET) centres and/or programmes)	✓	
	38.	จำนวนและร้อยละของเยาวชนและผู้ใหญ่ที่ได้รับการศึกษาอาชีวศึกษาและหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะต่างๆ (Number and percentage distribution of young	✓	

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
		people and adults completing different types of technical/vocational education and skills training (TVET) programmes)		
	39.	จำนวนและร้อยละของครูหรือผู้ช่วยสอน โดยแบ่งตามประเภทของศูนย์หรือหลักสูตรอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทักษะ (Number and percentage distribution of TVET teachers/facilitators by type of TVET centres and/or programmes)		✓
	40.	ร้อยละของนักเรียนที่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อาจเป็นสายสามัญก็ได้) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Effective Transition Rate (ETR) from lower to upper secondary education (at least for general programmes) by gender)	✓	
	41.	ตัวชี้วัดด้านการเงินเพื่อการศึกษาสำหรับเป้าหมายที่ 3 โดยพิจารณาจากระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างน้อย (แบ่งตามระดับการศึกษา) (Any education finance indicators for this goal, at least for secondary education (by level))		✓
เป้าหมายที่ 4 ยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ Goal 4: Improving Adult Literacy Level	42.	อัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ (อายุตั้งแต่ 15 ปี และมากกว่า 15 ปีขึ้นไป) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Adult (15 years old and over) literacy rates by gender)	✓	
	43.	สัดส่วนของผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปี ขึ้นไป) โดยแบ่งตามระดับการศึกษาที่ได้รับขั้นสูงสุด (ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา) และแบ่งตามเพศชายและหญิง (Proportion of adults (15+) by highest level of education completed or attained (primary, lower secondary, upper secondary, tertiary) and by gender)	✓	
	44.	จำนวนและร้อยละของหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of adult literacy and continuing basic education programmes by type of programme)	✓	
	45.	จำนวนและร้อยละของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of adult continuing basic education programmes by type of programme)	✓	
	46.	จำนวนและร้อยละของผู้เรียนที่เรียนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of learners participating in adult literacy and continuing basic education programmes by type of programme)	✓	
	47.	จำนวนและร้อยละของผู้เข้าเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่ โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of	✓	

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
		learners participating in adult continuing basic education by type of programme)		
	48.	อัตราการจบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่/หรือการศึกษาต่อเนื่องขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Completion rate in adult literacy and/or basic continuing education programmes by type of programme)	✓	
	49.	จำนวนและร้อยละของผู้ช่วยสอนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of facilitators of adult literacy and continuing basic education programmes by type of programme)	✓	
	50.	ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อเนื่องต่องบประมาณการศึกษาทั้งหมด (Public expenditure on adult literacy and continuing basic education as a percentage of total public expenditure on education)	✓	
เป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน ด้านการศึกษา ระหว่างชาย กับหญิง Goal 5: Gender Parity and Equality in Education	51.	ร้อยละของสตรีที่ได้เรียนหนังสือจากจำนวนของผู้ที่ได้เข้าเรียนทั้งหมด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Female enrolled as percentage of total enrolment by level of education (pre-primary, primary, lower, and upper secondary education)	✓	
	52.	ร้อยละของครูสตรีจากจำนวนครูทั้งหมดในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (Female teachers as percentage of total number of teachers in primary and lower and upper secondary	✓	
	53.	ร้อยละของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ ผู้จัดการโรงเรียนที่เป็นสตรี โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of female school headmasters/principals/managers by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))	✓	
	54.	ร้อยละของผู้บริหารการศึกษาระดับสูงสุดที่เป็นสตรีทั้งในหน่วยงานส่วนกลาง จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น (Percentage of female chief education officers at central, provincial, district and local government education offices))	✓	
	55.	ดัชนีชี้วัดความเท่าเทียมกันทางเพศ (Gender Parity Index for) ประกอบด้วย a) อัตราการรู้หนังสือในผู้ใหญ่และเยาวชน (Adult and youth literacy rates) b) อัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัย (GER in ECCE) c) อัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษา (GIR in primary education)	✓	

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
		<p>d) อัตราการเข้าเรียนใหม่สุทธิในระดับประถมศึกษา (NIR in primary education)</p> <p>e) อัตราการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยเรียนระดับประถมศึกษา (GER in primary education)</p> <p>f) อัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับประถมศึกษา (NER in primary education)</p> <p>g) อัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ได้ปรับปรุงใหม่ในระดับประถมศึกษา (ANER in primary education)</p> <p>h) อัตราการเหลือรอดของนักเรียนที่อยู่จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ (Survival rate to Grade 5)</p> <p>i) อัตราการเหลือรอดของนักเรียนจนถึงชั้นปีสุดท้าย (Survival rate to last grade)</p> <p>j) อัตราการเรียนจบของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าเรียนตั้งแต่ชั้นปีแรก (Primary cohort completion rate)</p> <p>k) อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา (สายสามัญ) ต่อจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนในชั้นปีสุดท้ายของประถมศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นผู้เข้าชั้น (Effective Transition Rate from primary to secondary (general) education)</p> <p>l) อัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา (มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษา ตอนปลาย) (GER in secondary education, and by level (lower and upper)</p> <p>m) อัตราการเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น) (GER in basic education (primary and lower secondary education))</p> <p>n) อัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ปรับปรุงใหม่ในระดับมัธยมศึกษา (ANER in secondary education)</p> <p>o) อัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับมัธยมศึกษา (ANER in secondary education)</p> <p>p) ร้อยละของครูที่ได้รับการฝึกอบรมก่อนการสอน โดยแบ่งตามระดับการศึกษาและตามเพศชายหญิง (Percentage of teachers with pre-service teacher training by level of education and gender)</p>		

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
		q) ร้อยละของครูที่ได้รับการฝึกอบรมระหว่างการสอน โดยแบ่งตามระดับ การศึกษาและตามเพศชายหญิง (Percentage of teachers with in-service teacher training by level of education & gender)		
เป้าหมายที่ 6 คุณภาพ การศึกษา Goal 6: Quality of Education	56.	ร้อยละของครูประถมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาตรงความต้องการ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) และแบ่งตามเพศชายหญิง (Number and percentage distribution of teachers by academic qualifications, by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education) and by gender)		✓
	57.	ร้อยละของครูที่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูตามมาตรฐานที่กำหนด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) และแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of trained teachers who are certified to teach according to national standards by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education) and by gender)		✓
	58.	สัดส่วนนักเรียนต่อครู โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Pupil/Teacher Ratio (PTR) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))	✓	
	59.	สัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Pupil/Class Ratio (PCR) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))	✓	
	60.	สัดส่วนตำราเรียนต่อนักเรียน โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) และแบ่งตามรายวิชา (Textbook/Pupil Ratio (TPR) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education) and by subject)		✓
	61.	ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาที่เป็นค่าตำราเรียนและค่าอุปกรณ์การเรียนอื่น ๆ จากงบประมาณรัฐทั้งหมด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Current public expenditure on textbooks and other learning materials as a percentage of current public expenditure by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))	✓	
	62.	ร้อยละของค่าตอบแทนครูจากงบประมาณรายจ่ายของรัฐทั้งหมด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอน		

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
		ปลาย) (Teachers compensation as a percentage of current public expenditure by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education)		✓
	63.	ร้อยละของโรงเรียนที่มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of schools with improved water sources by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education)	✓	
	64.	ร้อยละของโรงเรียนที่มีระบบสุขาภิบาลที่มีคุณภาพ (เช่น ห้องน้ำแยกชายหญิง) โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of schools with improved sanitation facilities (i.e. with separate toilets for girls) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education)		✓
	65.	ร้อยละของนักเรียนที่มีศักยภาพการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานชาติ (โดยเฉพาะการอ่านออกเขียนได้ การคำนวณ และทักษะชีวิตต่างๆ) โดยแบ่งตาม ชั้นปี (เช่น ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีสุดท้ายของระดับประถมศึกษา และชั้นปีที่ 8 หรือ ชั้นปีสุดท้ายของมัธยมศึกษาตอนต้น) (Percentage of pupils who have mastered nationally defined basic learning competencies (in particular literacy, numeracy and life skills) by grade (e.g. 3 rd and last grade of primary education, and 8 th grade or last grade of lower secondary education))	✓	
	66.	จำนวนปีที่คาดว่าจะเด็กจะได้เรียนในโรงเรียน (School life expectancy)	✓	
	67.	ร้อยละของครูที่มีชั่วโมงสอนครบตามเกณฑ์ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of teachers who fulfilled required instructional hours by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))		✓

ที่ปรึกษา

1. ดร.ศศิธรา	พิชัยชาญณรงค์	เลขาธิการสภาการศึกษา
2. นางสาวจุไรรัตน์	แสงบุญนำ	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
3. นางสุทศรี	วงศ์สมาน	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
3. นางเรืองรัตน์	วงศ์ปราโมทย์	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ

คณะผู้จัดทำ

1. นางสาวชนิษฐา	จิรวีรียงศ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
2. นางโชติกา	วรรณบุรี	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
3. นางสาวศัทรียา	แจ้จเดชา	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

บรรณานุกรม

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อสนับสนุนน้ำดื่มสะอาดให้กับโรงเรียนทั่วประเทศ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2555. กรุงเทพฯ : เอกสารอัดสำเนา. 2555.

กรมอนามัย. กระทรวงสาธารณสุข. เกณฑ์มาตรฐาน “สุขาน้ำใช้ในโรงเรียน” <http://hps.anamai.moph.go.th/tolilet.doc>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สถิติข้อมูลทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2555. กรุงเทพฯ : เอกสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 17/2555.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สถิติการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2547-2554. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548-2555.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สถิติการศึกษาของประเทศไทย 2543-2554. <http://www.onec.go.th>

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. ข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายที่ 4 การศึกษาเพื่อปวงชน (การยกระดับการเรียนรู้หนังสือในผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : เอกสารอัดสำเนา. 2555.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. รายงานระดับชาติเรื่องสภาพและการพัฒนาการเรียนรู้และการศึกษาผู้ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : รั้งสีการพิมพ์, 2551.

สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย, สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. การส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว. 2554.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถิติข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายที่ 3. <http://web.nso.go.th/index.htm>.

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ. บทสรุปรายงานการติดตามผลทั่วโลก เรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน (EFA). พิมพ์ครั้งที่ 1. ปารีส : ยูเนสโก, 2555.

Statistical tables education from <http://www.uis.unesco.org>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

